

Kenttäpoliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin

Itä-Suomen ja Helsingin poliisien näkökulmasta
Niina Hakkarainen

05/2021

TIIVISTELMÄ

Niina Hakkarainen: Kenttäpoliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin. Itä-Suomen ja Helsingin poliisien näkökulmasta.

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Petri Voittomäki ja Jari Saario

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä opinnäytetyössä käsitellään kenttäpoliisien suhtautumista huumeiden käyttäjiin. Aihe nousi kiinnostuksen kohteeksi, koska poliisit työskentelevät lähes päivittäin huumeiden käyttäjien kanssa. Aihetta tutkittiin Helsingin ja Itä-Suomen kenttäpoliisien näkökulmasta. Näiden kentällä työskentelevien poliisien asenteita selvitettiin heidän kokemustensa kautta huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. Lisäksi opinnäytetyössä tutkittiin, millaisia käsityksiä kenttäpoliiseilla on huumeriippuvuudesta ja sen synnystä.

Aihetta lähestytään kenttäpoliiseille suunnatun kyselytutkimuksen kautta. Tämän lisäksi opinnäytetyössä käsitellään ja avataan aiheeseen liittyen keskeisiä käsitteitä, joita ovat asenteet, arvot ja päihderiippuvuus. Opinnäytetyön teoria pohjautuu pääosin sosiaalipsykologian ja päihdelääketieteen kirjallisuuteen sekä erilaisiin tutkimuksiin.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, kyselylomaketta käyttäen. Kyselytutkimus toteutettiin Itä-Suomen ja Helsingin kenttäpoliiseille. Kyselytutkimuksessa käytetty kyselylomake lähetettiin sähköpostilla 737:lle poliisille ja kyselyyn vastasi 165 poliisia. Kyselytutkimukseen vastanneista 87 oli Helsingin poliisista ja 78 Itä-Suomen poliisista. Kyselytutkimuksen tulokset analysoitiin aihealueittain. Aihealueina oli suhtautuminen huumeiden käyttäjiin, kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä sekä käsitykset huumeriippuvuudesta.

Kyselylomakkeen tuloksista voidaan tiivistetysti todeta, että poliisien asenteita on vaikea määritellä tarkasti, sillä asenteita on haastava mitata ja niihin vaikuttavia tekijöitä on paljon. Kokonaisuudessa voidaan kuitenkin todeta, että poliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin on pääosin asianmukaista, vaikkakin poliisiorganisaatiosta löytyy myös poikkeustapauksia. Kyselyn perusteella poliisien kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä ovat useimmiten negatiivisia. Lisäksi tutkimuksen tuloksena havaittiin, että poliiseilla on toisistaan eroavia käsityksiä huumeriippuvuudesta ja sen synnystä. Enemmistö kenttäpoliiseista pitää huumeriippuvuutta sairautena, vaikkakin vain neljäsosa perinnöllisenä.

Sivumäärä: 43

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Toukokuu 2021

Avainsanat: Asenne, arvo, poliisin eettiset arvot, huumeriippuvuus, päihderiippuvuus

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. Asenteet ja arvot	3
2.1 Asenne käsitteenä	3
2.1.1 Asenteet päihderiippuvaisista	4
2.2 Arvo käsitteenä	6
2.2.1 Schwartzin arvoteoria	6
2.2.2 Poliisin eettiset arvot	8
3. PÄIHDRERIIPPUVUUS	9
3.1 Riippuvuuden synty	10
3.2 Riippuvuuden syntyyn vaikuttavat riskitekijät	12
3.3 Päihderiippuvaiset Suomessa	12
3.4 Päihteiden vaikutus rikollisuuteen	13
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
4.1 Tutkimuksen kohderyhmä	15
4.2 Kvantitatiivinen tutkimus	15
4.3 Kyselytutkimus	16
4.4 Kyselytutkimuksen toteuttaminen	16
4.5 Kyselytutkimuksen aiheet	17
4.6 Aineiston analysointi ja raportointi	18
5. TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	18
6. TUTKIMUKSEN TULOKSET	20
6.1 Taustatiedot	20
6.2 Suhtautuminen huumeiden käyttäjiin	23
6.3 Kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä	25
6.4 Käsitteet huumeriippuvuudesta	27
6.5 Kokemusten vaikutus suhtautumiseen	28
6.6 Itä-Suomen ja Helsingin vastausten vertailua	29
7. OMAT JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA	31
LÄHTEET	34
LIITTEET	37

1. JOHDANTO

Mielenkiintoni poliisien suhtautumiseen huumeiden käyttäjiä kohtaan perustuu ensimmäiseksi siihen, että aiheesta ei ole aikaisempaa tutkimustietoa, vaikka poliisit työskentelevät paljon huumeiden käyttäjien kanssa. Toiseksi kiinnostukseni aiheeseen pohjautuu käsitykseeni siitä, että joillakin ihmisillä saattaa olla huumeiden käyttäjiä kohtaan kielteisiä asenteita, jotka vaikuttavat ihmisen toimintaan. Uskon, että niin kielteiset kuin myönteisetkin asenteet voidaan aistia vuorovaikutustilanteissa yksilön käyttäytymisen kautta. Uskon vahvasti myös siihen, että asenteita voidaan muuttaa vasta kun ne tiedostetaan.

Poliisit ovat työssään paljon tekemisissä huumeiden käyttäjien kanssa, koska tämä asiakaskunta aiheuttaa häiriötä ja tekee rikoksia. Kohtaamiset tämän asiakaskunnan kanssa voivat toisinaan olla hyvinkin haastavia tai pahimmassa tapauksessa vaarallisia, sillä huumeiden käyttäjät voivat käyttäytyä todella arvaamattomasti. Opinnäytetyössäni haluan selvittää poliisien kokemuksia huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä ja sitä, vaikuttavatko ne asenteisiin. Sosiaalipsykologi Solomon Aschin mukaan nimenomaan yksilön aikaisemmat kokemukset ovat asenteiden muodostumisen taustalla ((Eagly & Chaiken 1993,1). Asenne käsitteenä määritellään Tieteentermipankissa myönteiseksi tai kielteiseksi tunteeksi jostakin asiasta, henkilöstä tai kysymyksestä, mikä vaikuttaa käyttäytymiseen (Tieteentermipankki, luettu 12.10.2020). Asenteet ja arvot kulkevat vahvasti käsi kädessä, yleensä asenteet pohjautuvatkin yksilön arvoista.

Meillä kaikilla on asenteita maailmaa ja itseämme kohtaan. Monilla ihmisillä saattaa olla vahvojakin ennakkoluuloja joistakin ihmisryhmistä. Uskon, että myös poliisissa saattaa ilmetä tällaista. Poliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin on aiheena tärkeä ja samaan aikaan haastava, sillä erityisesti poliisilta odotetaan oikeudenmukaista ja ennakkoluulotonta asennetta asiakkaitaan kohtaan. Jokaisen poliisin toimintaa säätelee vahvasti poliisin arvot ja eettinen koodisto sekä poliisin odotetaan kohtelevan jokaista asiakasta samantarvoisesti riippumatta heidän taustoistaan. Poliisin käytöksessä ei hyväksytä myöskään alentavaa, halveksittavaa tai ennakkoluuloista suhtautumista. Tällä työllä haluan selvittää, millaista on kentällä työskentelevien poliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiä kohtaan.

Keskeisinä käsitteinä tässä opinnäytetyössä ovat asenteet, arvot ja päihderiippuvuus. Näistä käsitteistä koostuu opinnäytetyöni tietoperusta. Hyödynnän aiheessa sosiaalipsykologian, lääketieteen ja tilastotieteen kirjallisuutta sekä aiempia tutkimuksia, jotka sivuavat aihettani.

Pyrin opinnäytetyölläni vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1.) Kuinka Itä-Suomen ja Helsingin valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevät poliisit suhtautuvat huumeiden käyttäjiin?

2.) Millaisia kokemuksia poliisien suhtautumisen taustalla on?

3.) Millaisia poliisien käsitykset huumeriippuvuudesta ovat?

Kaikilla tutkimuksilla on jokin tarkoitus. Minun opinnäytetyöni tavoitteena on herättää lukijansa pohtimaan omaa suhtautumistaan huumeiden käyttäjiin ja tarvittaessa muuttamaan niitä. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena on lisätä tietoisuutta päihderiippuvuudesta sairautena, koska yhä edelleen siitä on vääränlaisia käsityksiä. Minulla itselläni on päihderiippuvuuksista ymmärrystä ja tietoa, joten uskon sen vaikuttavan myönteiseen suhtautumiseeni päihderiippuvaisia kohtaan.

Opinnäytetyölläni pyrin herättämään poliisiorganisaatiossa työskenteleviä tai ammattiin koulututtavia pohtimaan ja tarkastelemaan asenteitaan ja toimintatapojaan tietynlaisia ihmisryhmiä kohtaan, erityisesti huumeiden käyttäjiä kohtaan. Lisäksi haluan herättää pohdintaa, onko asenne ja toiminta oikeudenmukaista kaikkien asiakkaiden kanssa riippumatta heidän erilaisista taustoistaan. Toivon työni herättävän oivalluksia ja sitä kautta tarvittaessa muutoksia jokaisen poliisin toiminnassa ja asiakaskohtaamisissa.

Tämä aihe on ajankohtainen joka päivä, koska poliisi työskentelee suurimmaksi osaksi päihderiippuvaisten kanssa. Uskon, että sillä on paljon merkitystä, miten poliisi kohtaa ja kohtelee huumeiden käyttäjiä. Ajattelen poliisin sellaisena auktoriteettina ja vaikuttajana, että päihderiippuvaisen inhimillinen kohtaaminen voi parhaimmassa tapauksessa parantaa tällaisen ihmisen elämän suuntaa ja laatua. Mielestäni jokainen ihminen tarvitsee kunnioitusta ja arvostusta. Seuraava lehtiartikkelista lainattu teksti kiteyttää osittain työni merkityksellisyyttä: *"However, if some police hold stigmatizing attitudes, they may not be likely to encourage people to enter treatment or may have less empathy toward people with substance use disorders."* (Baldi 19.06.2019.) Suomeksi kiteytettynä: jos poliiseilla on leimaavia asenteita, he eivät todennäköisesti kykene kannustamaan ihmisiä hakeutumaan hoitoon tai heillä voi olla vähemmän empatiaa päihdeongelmaisia ihmisiä kohtaan.

Tässä kvantitatiivisessa tutkimuksessa ja haastatteluissa keskityn pelkästään kentällä toimivien poliisien asenteisiin huumeiden käyttäjiä kohtaan. Rajaan aiheesta pois tutkinnassa työskentelevät, sekä muissa poliisin tehtävissä toimivat poliisit. Tutkinnan puolella toimivien poliisien asenteita huumeiden käyttäjiin olisi hyvä tutkia omanaan, koska tutkijoiden työ ja vuorovaikutustilanteet huumeiden käyttäjien kanssa ovat erilaisia verrattuna kentällä toimivien poliisien kohtaamisiin. Kyselytutkimukseen valittiin Itä-Suomen ja Helsingin poliisilaitoksilla työskentelevät kenttäpoliisit. Webropol-ohjelmalla luotu kyselytutkimus lähetettiin kaikille näille poliiseille, yhteensä 737 työntekijälle. Kyselyyn vastasi yhteensä 165 poliisia, joista 87 Helsingin poliisista ja 78 Itä-Suomen poliisista.

2. ASEENTEET JA ARVOT

Tutkimukseni päätavoitteena on selvittää, miten kentällä työskentelevät poliisit suhtautuvat huumeiden käyttäjiin. Siispä tutkimustani on ilmeisesti syytä nimittää asennetutkimukseksi. Tutkimukseni arvot eivät sinänsä ole tutkimusongelma, mutta ne liittyvät niin vahvasti asenteisiin, joten koen niiden käsittelyn tärkeänä osa-alueena opinnäytetyössäni. Käsittelen seuraavaksi asenne -käsitettä sekä käyn läpi, miten asenteet syntyvät ja mitkä asiat vaikuttavat asenteisiin. Tämän jälkeen käsitelen arvoja Schwartzin arvoteorian ja poliisin eettisten arvojen pohjalta.

2.1 Asenne käsitteenä

Sanalle ”asenne” on satoja määritelmiä ja se on yksi sosiaalipsykologisen tutkimuksen peruskäsitteistä. Asenteita on tutkittu sekä yksilotteisena että moniulotteisena ilmiönä. Asenteita tutkimalla on saatu ymmärrystä yksilöiden ja yhteisöjen käyttäytymisestä. Suppea tapa määritellä asenne on katsoa, että se on myönteinen tai kielteinen tunne tai mielipide jostakin asiasta, henkilöstä tai kysymyksestä, mikä vaikuttaa käyttäytymiseen. Asenne koostuu tiedosta, tunteesta ja toiminnasta. (Tieteentermipankki, luettu 12.10.2020.)

Sosiaalipsykologi Solomon Aschin kuvailee asenteet pysyvinä luonteenlaatuina, jotka muodostuvat aikaisemmista kokemuksista. Asenne on yhdistelmä tunne- ja järkipäisiä tekijöitä, jotka johtavat toimintaan: ”Asenne on psykologinen tendenssi, joka ilmenee jonkun olion arvioimisena suopeasti tai epäsuopeasti, voimakkuudeltaan vaihdellen. - Arvioiminen viittaa kaikkeen arvioivaan reagoimiseen, olipa se suoraa tai epäsuoraa, kognitiivista tai tunteisiin taikka käyttäytymiseen liittyvää”. (Eagly & Chaiken 1993,1.) Tässä yhteydessä asenne voidaan ymmärtää yksilön sisäisenä tilana, eräänlaisena ennakkoluulona tilannetta kohtaan ja arvioiminen reagoiteina tilanteeseen. Asenteita voidaan kuvailla tavoiksi, joilla suhtaudutaan ympäröivään maailmaan.

Asenteet luonnollisesti opitaan ja niiden muodostumisessa on mukana yksinkertaisia projekteja. Pelkkä jonkin kohteen tuttuus tai omistaminen saavat meidät pitämään tästä kohteesta. (Helkama ym. 2020, 190-191.) Fritz Heiderin (1985) balanssiteorian mukaan ihmissuhteet ja asenteet muodostavat kiinteän järjestelmän. Tämä sosiaalipsykologian vankka säännönmukaisuus tarkoittaa sitä, että mielipiteiltään ja arvoiltaan samanlaiset ihmiset pitävät toisistaan. Balanssipyrkimys ilmenee sekä mukautumisena ympäristön odotuksiin ja normeihin että myös sellaiseen ympäristöön haikutumisena, joka on omien keskeisten arvojen ja asenteiden mukainen. (Helkama ym. 2020, 190-193.)

Yleensä asenteet pohjautuvat yksilön arvoista, vaikka aina ei ole täysin selvää, mistä arvosta mikäkin asenne kumpuaa. Lisäksi asenteet kehittyvät arjen vuorovaikutuksessa muiden kertoman ja itse koetun pohjalta. Ne aiheuttavat pysyvyyttä käyttäytymiseen ja ohjaavat yksilön käyttäytymistä erilaisissa tilanteissa. Onneksi asenteet ei ole täysin kiveen hakattuja, vaan niitä voidaan muuttaa.

Asenteet muuttuvat hitaammin kuin motivaatio, mutta eivät niin hitaasti kuin yksilön arvot. (Juuti 2016, 16.)

Ennakkoluulot ja stereotypiat liittyvät läheisesti asenteisiin. Ennakkoluulot ovat perusteettomia ja torjuvia ennakkoasenteita ja -käsityksiä jostakin ihmisryhmästä tai yksilöstä. Ne sisältävät vain vähän objektiivista tietoa asenteen kohteesta, mutta sitäkin enemmän negatiivista tunnetta. Tyypillisesti ennakkoluulot kohdistuvat ihmisiin, jotka eroavat jotenkin enemmistöstä. Usein ennakkoluulot liittyvät vahvasti stereotypioihin. Stereotypiat tarkoittavat jäykkiä ja yksinkertaistettuja käsityksiä henkilöstä, ryhmästä tai asiantilasta. (Ranta 2014.)

Ennakkoluulot ovat tavallisesti kielteisiä ja ne saattavat piillä jonkin ihmisryhmän syrjinnän tai rasis-tisten ajatusten taustalla. Onneksi ennakkoluuloja voidaan pyrkiä vähentämään lisäämällä tiedotta-mista ja koulutusta sekä parantamalla ryhmien välisiä suhteita. Ennakkoasenteiden poistamisessa on tärkeää myös se, että jokainen tarkastelee ja tiedostaa omat asenteensa. Muutos vaatii siis tie-toista ajattelua. Lisäksi kaikilla ihmisillä on jonkinasteisia tiedostamattomia ennakkoasenteita ja ste-reotypioita, jotka ovat tasa-arvon toteutumisen esteenä. Näihin tiedostamattomiin ennakkoasentei-siin on vaikea päästä käsiksi ja usein ne voivat sotia ihmisen tietoisesti omaksumaa arvomaailmaa ja minäkäsitystä vastaan. Ihminen voi pitää itselleen tärkeinä tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta ja kokea toimivansa tasa-arvoa edistävällä tavalla, mutta käytännössä näin ei välttämättä tapahdu. Tiedostamattomat ennakkoasenteet eivät aina vastaa tietoista toimintaa. (Ranta 2014.)

2.1.1 Asenteet päihderiippuvaisista

Päihderiippuvaisiin on suhtauduttu melko armottomasti kautta aikojen. Tämän ajatusmallin muutos on vieläkin vaiheessa. Nykypäivänä suurin osa ihmisistä pitää päihderiippuvuutta selkeästi sairau-tena, mutta osan mielestä päihderiippuvuudesta pääsee eroon päättämällä vähentää päihteiden käyttöä. Ja toisaalta onhan se näinkin, sillä päihteiden käytön lopettamiseen tarvitaan täydellinen tahdonvoima ja raittius. Mitä olen sivusta seurannut, ei lopettaminen kuitenkaan ole niin helppoa miltä se voi kuulostaa niin sanotusti terveen ihmisen korvaan. Sairaus tuo käyttäjän elämään paljon sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, joten ongelmien kasaantuessa elämä on hyvinkin onnetonta.

1860-luvulla erityisesti morfiinin käyttö yleistyi, jolloin huumeriippuvuutta ja alkoholismia pidettiin aluksi mielisairautena, paheena sekä eräänlaisena rodullisen ja sielullisen rappeutumisen merk-kinä. Tämä fyysinen päihderiippuvuus nähtiin synnillisenä käytöksenä ja moraalisen heikkoutena. Alkoholismin käsittäminen kroonisena sairautena vuodesta 1849 lähtien sekä raittiusliikkeen nousu 1870-luvulla muuttivat kuitenkin tämän ajattelun narkomaniasta. Enää se ei ollut pahe vaan se alet-tiin näkemään sairautena, joka vaati ammattimaista erityishoitoa. Addiktiosta alettiin erottamaan vähitellen sekä fyysinen että psyykinen puoli lääkäreidenkin keskuudessa. Ajattelutavan muutos ei silti ollut nopea ja vielä 1800-luvun lopulla osa piti narkomaniata edelleen pahana tapana ja syntyinä. (Ylikangas 2009, 37-42.) Yhä edelleen tämä ajattelutavan muutos tuntuu olevan vaiheessa.

Tutkimuksia ammattilaisten näkemyksistä päihdeongelmasta on olemassa useita. Terveystieteiden ammattikuntien asenteita päihdeongelmaisia asiakkaitaan kohtaan on selvitetty paljon sekä Suomessa että ulkomailla. Tutkimuksia poliisien asenteista päihdeongelmaisia kohtaan ei ole Suomessa selvitetty lainkaan. Onneksi ulkomailla on tehty muutamia tutkimuksia poliisien suhtautumisesta huumeriippuvaisiin. Nämä tutkimukset sivuavat osittain tätä opinnäytetyöni aihetta.

Aihettani sivuaa Jennifer Murphyn tutkimus, jossa hän tutki yli 600 Pennsylvanian paikallispoliisin asenteita ja uskomuksia huumeriippuvuudesta ja huumeiden käyttäjästä. Tutkimuksen tulokset ovat luettavissa Pennstate News-sivuston lehtiartikkelissa. Murphyn tutkimuksessa selvisi, että noin puolet poliiseista eivät pitäneet huumeriippuvuutta sairautena. Yli puolet poliiseista olivat myös sitä mieltä, että huonot moraalit ja tahdonvoiman puute aiheuttavat huumeriippuvuutta. (Baldi 19.06.2019.)

Myös Stephanie Osborne on tutkinut Texasin kristillisessä yliopistossa poliisien käsityksiä ja asenteita huumeriippuvaisista. Tutkimuksessa Osborne oli haastatellut 11 yhdysvaltalaisista poliisia. Tutkimuksessa selvisi, että lähes puolella vastaajista oli negatiivisia käsityksiä huumeriippuvaisista. Tutkimuksen perusteella noin 70 prosenttia vastaajista piti päihderiippuvuutta sairautena. (Osborne 2019, 38-39.)

Eräässä lääkärilehden tutkimuksessa on selvitetty päihdelääkäreiden asenteita ja työkäytäntöjä päihderiippuvaisia asiakkaitaan kohtaan (Koivisto ym. 2013). Tutkimuksen tulokset osoittavat, että päihdelääkäreiden asenteet ovat pääosin myönteisiä asiakkaitaan kohtaan. Tutkimustulosten mukaan myönteiseen suhtautumiseen näyttäisi olevan yhteydessä se, että päihdelääkäri kohtasi päihdepotilaita päivittäin ja lääkäri ei kokenut vihantunnetta päihdepotilaita kohtaan. Kuitenkin noin kolmas osa päihdelääkäreistä piti päihdepotilaita hankalina ja syyllisinä omaan sairauteensa. (Koivisto ym. 2013.)

Edellä mainitsemani tutkimus perehtyy päihdelääkäreiden asenteisiin. Ammattikuntana päihdelääkärit eroavat paljon poliiseista, mutta asiakaskunta on kuitenkin hyvin sama näillä ammattikunnilla. Päihdelääkäreiksi erikoistuneet lääkärit työskentelevät lähes päivittäin päihderiippuvaisien kanssa, kuten valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevät poliisitkin. Uskon tämän tutkimuksen antavan suuntaviivaa myös oman opinnäytetyöni tuloksille.

Kun ymmärtää alkoholismia ja huumeriippuvuuden sairautena, kykenee ymmärtämään syvemmin näiden addiktiota sairastavien elämää. Tällaista sairautta sairastavien on helpompi hakea itselleen apua, kun ongelmaan suhtaudutaan oikealla tavalla. Päihderiippuvuus on verrattavissa muihin riippuvuussairauksiin, kuten peliriippuvuuteen tai seksiriippuvuuteen. Kaikkien näiden sairauksien taustalla on lähes samat perimmäiset syyt, joihin riippuvainen hakee turvaa. Päihdeongelma tuo hoaa riippuvaisen elämän kuitenkin nopeammin kuin moni muu riippuvuus. Ongelma näkyy myös helpommin ulospäin fyysisinä muutoksina, joiden myötä elämä vaikeutuu lisää.

2.2 Arvo käsitteenä

Arvot ovat vakaampia ja selkeästi hitaammin muuttuvia kuin asenteet. Arvot eroavat asenteista siten, että ne ovat suhteellisen pysyviä ja abstrakteja, asenteet ovat taas kohde- ja tilannesidonnaisia. Lisäksi arvot muodostavat kohtalaisen selkeän ihmisen elämää, tekoja ja valintoja määrittelevän järjestelmän. Ihminen pystyy yleensä tietoisella tasolla käsittelemään omia arvojaan ja jopa nimeämään niitä. (Pehkonen ym. 2011, 96.) Asenteiden määrittelyminen taas ei ole niin helppoa sekä ne saattavat vaikuttaa tiedostamattomasti ihmisen toimintaan.

Arvoilla tarkoitetaan haluttuja, tilannekohtaisia tavoitteita, jotka ohjaavat yksilön tai yhteisön toimintaa ja ajattelua elämässä, sekä työssä että vapaa-aikana. Arvojen voidaan ajatella olevan taustalla kaikessa toiminnassa, vaikkei sitä aina itse suoraan tiedostaisikaan. Arvot kertovat, mitä ihmiset pitävät elämässään arvokkaina, hyvinä ja tärkeinä. Ne toimivat arvioinnin perustana ja ohjaavat yksilön käsityksiä, tavoitteita ja asenteita asioita, ihmisiä ja tilanteita kohtaan. (Helkama 2015, 10.)

Arvot ovat osa ihmisen minuutta ja niiden perusta kehittyi jo varhain. Yleensä kodin ja ystäväpiirin arvomaailmalla on suuri vaikutus yksilön arvoperustaan. Arvot perustuvat inhimillisen olemisen tärkeimpiin edellytyksiin: biologisiin tarpeisiin, sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytysten luomiseen sekä ryhmän säilymisen ja hyvinvoinnin varmistamiseen. Arvojen muodostumiseen vaikuttavat niin yksilön tarpeet, rajoitukset, temperamentti, kulttuuri kuin sosiaaliset ja henkilökohtaisetkin kokemukset. Filosofisessa etiikassa arvot jaetaan yleensä itseis- ja välinearvoihin. Itseisarvot ovat arvokkaita itsessään, eikä niitä tarvitse tai voida perustella. Välinearvot ovat nimensä mukaisesti välineitä itseisarvojen saavuttamiseen. Niitä pidetään arvokkaina, koska niiden avulla voidaan saavuttaa jotakin muuta arvokasta. (Pehkonen ym. 2011, 21-23.)

2.2.1 Schwartzin arvoteoria

Arvoja voidaan jaotella tarkemminkin kuin pelkkiin itseisarvoihin ja välinearvoihin. Yksi suosittu jaottelu on Shalom Schwartzin arvoteoria (Schwartz ym. 2012, 663-688), jossa arvot ryhmitellään kymmeneksi arvoryppääksi. Nämä kymmenen perusarvoa pohjautuvat ihmisen tarpeisiin biologisina olentoina, sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä ryhmien selviytymiseen ja hyvinvointiin:

1. **Itseohjautuvuus:** itsenäinen ajattelu ja toiminta, vapaus, luovuus, riippumattomuus
2. **Vaihtelunhalu:** jännitys, haasteiden etsiminen, avoimuus uusille kokemuksille
3. **Hedonismi:** mielihyvän ja nautinnon tavoittelu, itsensä hemmottelu
4. **Suoriutuminen:** saavutukset, menestys, vaikutusvalta, kunnianhimo
5. **Valta:** vaikutusvalta, dominointi, varakkuus, arvovalta

6. **Turvallisuus:** yhteiskunnallinen järjestys, perheen turvallisuus, kansallinen turvallisuus, puhtaus, palvelusten vastavuoroisuus

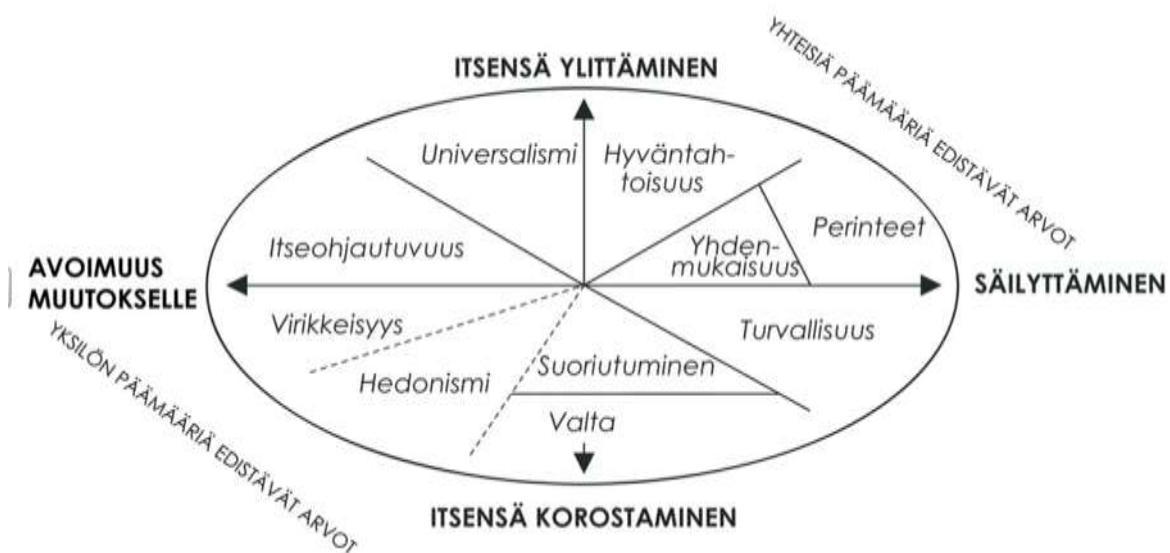
7. **Yhdenmukaisuus:** mukautuminen normeihin, itsekuri, kohteliaisuus, vanhempien ihmisten kunnioittaminen, velvollisuudentuntoisuus

8. **Perinteisyys:** mukautuminen vallitseviin kulttuurisiin ja uskonnollisiin normeihin, sääntöjen hyväksyminen, nöyryys, hurskaus

9. **Hyväntahtoisuus:** auttavaisuus, rehellisyys, anteeksiantavuus, vastuullisuus, luotettavuus, läheisten hyvinvointi

10. **Universalismi:** sosiaalinen oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, maailmanrauha, yhteys luontoon, ympäristön suojeleminen

Lisäksi nämä Schwartzin perusarvot luokitellaan niiden motivaationaalisen ulottuvuuden perusteella neljään pääkategoriaan. Nämä neljä pääkategoriaa ovat itsensä ylittäminen (läheisten ja maapallon hyvinvointi), itsensä korostaminen (oman vallan ja menestyksen tavoittelu), säilyttäminen (perinteet, pysyvyys, normit) ja avoimuus muutokselle (luovuus, vapaus, jännittävät kokemukset). (Schwartz ym. 2012, 663-688.)

Kuva 1. Schwartzin kehämalli arvojen rakenteesta (Puohiniemi 2006, 10).

Schwartzin kehittämä arvokehä selittää systemaattisesti ja ymmärrettävästi arvojen keskinäistä dynamiikkaa, yhteneväisyyksiä ja niiden välisiä ristiriitoja. Teorian mukaan arvot ovat joko toisiaan täydentäviä tai keskenään konfliktissa. Edellä oleva kuva havainnollistaa sen, miten arvot asettuvat

ihmismielessä. Toisiaan lähellä olevat arvot tukevat toisiaan, kun taas toisistaan kaukana olevat arvot ovat keskenään ristiriidassa. (Puohiniemi 2006, 10-11.)

2.2.2 Poliisin eettiset arvot

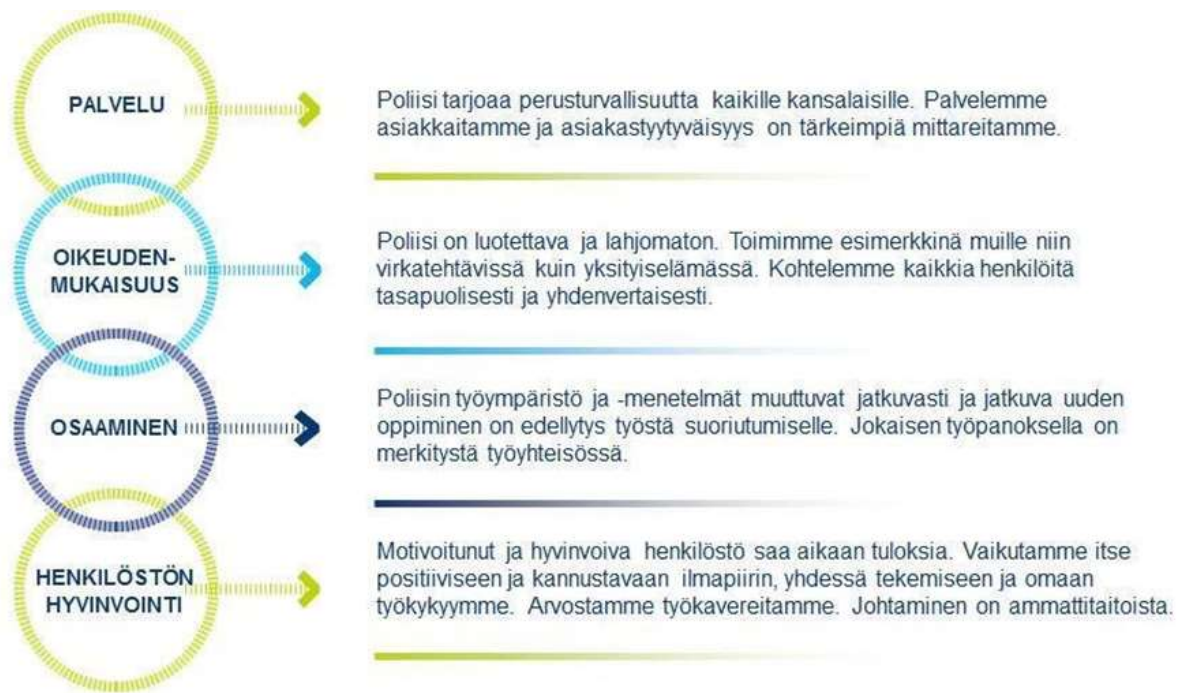
Poliisin tehtävät ja toimivaltuudet on määritelty tarkasti laissa, jota jokaisen poliisin tulee noudattaa työssään julkisen vallan käyttäjänä. Lisäksi poliisien odotetaan toimivan julkisen vallan käyttäjinä arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti. Poliisin arvot tulevat esiin jokaisessa tilanteessa ja niiden onnistumisia arvioidaan koko ajan. Poliisin toimintaa kohtaan sisältyy vahva odotus ja edellytys arvojen noudattamiseen. Riippumattomuus, puolueettomuus ja objektiivisuus, hallintotoimien luotettavuus, avoimuus, palveluperiaate sekä vastuullisuus ovat olleet poliisitoiminnan peruspilareina jo kymmenien vuosien ajan. (Ellonen ym. 2000, 11-12.)

Vuodesta 2001 lähtien valmistuneet Poliisi (AMK)- opiskelijat ovat antaneet poliisin eettisen valan, joka on hyvin samankaltainen kuin terveydenhoidon alalle valmistuvien vala. Tätä ennen poliisit vannovivat samankaltaisen virkavalan. Poliisin eettinen vala ei ole juridisesti sitova, mutta sen tarkoituksena on tiedostaa ja sisäistää ne arvot ja toimintatavat, joita poliisilta odotetaan. Lisäksi sen antamisella korostetaan poliisina toimimisen vastuullisuutta. Valan kaava on seuraavanlainen:

”Lupaen parhaan kykyni ja taitoni mukaan käyttäytyä aina ja kaikissa tilanteissa poliisin arvolle sopivalla tavalla. Kunnioitan jokaisen ihmisarvoa ja oikeuksia. Käytän poliisin valtuuksiani lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla. Noudatan esimiesteni käskyjä ja olen valmis kohtaamaan poliisin ammatin liittyvät vaarat. Toimin avoimesti ja sovinnollisuutta edistäen. Käyttäydyn rehdisti, auttavaisesti ja ammatillista yhteishenkeä vahvistaen. Olen oikeudenmukainen ja toimin koko työyhteisön parhaaksi. Tällä tavalla tahdon poliisina palvella.” (Poliisiammattikorkeakoulun verkkosivut, luettu: 10.01.2021.)

Poliisin eettinen vala on sisällöltään voimakas ja se velvoittaa poliisia toimimaan puhtaita arvoja kunnioittaen. Vala luo perustan länsimaisen oikeusvaltioperiaatteen, ihmisarvojen kunnioittamisen, inhimillisen kohtelun ja käytöksen toteutumiselle.

Eettisen valan ohella poliisin toimintaa ohjaa poliisin arvot, jotka jokaisen poliisin tulisi pitää mielessä kaikessa arjen toiminnassa. Nämä poliisin neljä tärkeintä arvoa ovat palvelu, oikeudenmukaisuus, osaaminen ja henkilöstön hyvinvointi. Näitä arvoja noudattamalla poliisi toimii kaikkien parhaaksi sekä tarjoaa luottamusta ja turvallisuutta kansalaisille. (Eränkö ym. 2019, 12). Alla olevassa kuvassa on havainnollistettu nämä poliisin neljä tärkeintä arvoa.

Kuva 2. Poliisin arvot (Eränkö ym. 2019, 13).

Poliisi on myös muodostanut toimintansa tueksi poliisin arvoihin ja strategiaan tukeutuvan poliisin eettisen koodiston, joka luo pohjaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Poliisin eettinen koodisto muodostuu kahdeksasta periaatteesta, jotka ohjaavat poliisin jokapäiväistä toimintaa vahvistaen hyvän hallinnon toteutumista ja luottamusta poliisiin. Nämä kahdeksan periaatetta ovat: ennustettava ja lakiin perustuva toiminta, tasa-arvoinen ja yhdenvertainen toiminta, avoimuus ja julkisuusmyönteisyys, mallikelpoinen käytös, riippumattomuus ja itsenäisyys, yhteisöllisyys, arvojohtaminen sekä voimavarojen käyttäminen tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti ja vastuullisesti. (Poliisin verkkosivut, luettu: 10.01.2021.)

3. PÄIHDERIIPPUUUS

Päihderiippuvuus liittyy vahvasti opinnäytetyöhön, koska tutkimuksessa selvitetään poliisien käsityksiä huumeriippuvuudesta. Lisäksi yhä useampi poliisin asiakaskunnasta kärsii jonkin asteisesta päihderiippuvuudesta, minkä takia tiedon jakaminen on tarpeen. Tämän teoriaosuuden tarkoituksena on tarjota tietoa päihderiippuvuudesta sairautena, sillä yhä edelleen ihmisillä on siitä erilaisia käsityksiä ja uskomuksia. Päihderiippuvuus kattaa niin huume- kuin alkoholiriippuvuudenkin.

”Päihteiden käyttö on oire siitä, ettei pysty kohtaamaan tunteitaan ja tarpeitaan ilman kemiallisia aineita, tai siitä, että haluaa nopean ja vaivattoman rentoutumisen. Se on tunteiden manipulaatiota kemialla.” (Nokela 2020, 21.)

Päihderiippuvuudelle on krooninen sairaustila, jolle on ominaista päihdyttävän aineen jatkuva, usein toistuva tai pakonomainen käyttö. Riippuvuus ilmenee vaikeutena hallita aineen käytön aloitusta, määriä tai lopettamista. Päihderiippuvuudella on myös useimmiten fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Alkoholiriippuvuudesta käytetään nimitystä alkoholismi ja huumeriippuvuudesta narkomania. (Huttunen 30.11.2018.)

Päihteet synnyttävät riippuvuutta sitä helpommin, mitä nopeammin ne tuottavat tavoitellun vaikutuksen ja mielihyvän. Riippuvuuden muodostumiseen kytkeytyy aivoissa erilaisia hermostollisia muutoksia. Riippuvuutta aiheuttavia päihdyttäviä aineita ovat mm. alkoholi, nikotiini, kannabis, heroini ja muut opiaatit, amfetamiini, metamfetamiini, kokaiini, hallusinogeenit, erilaiset synteettiset päihteet sekä erilaiset hengitettävät ja impattavat inhalantit. (THL 11.10.2019.) Eri aineet eroavat toisistaan niin psykogeenisiltä vaikutuksiltaan kuin jatkuvan käytön aiheuttaman toleranssin, päihtymystilan kaipuun ja vieroitusoireiden suhteen. Voidaankin puhua siitä, että jokaisella päihteellä on erilainen riippuvuuspotentiaali. Toinen aine aiheuttaa nopeammin fyysisen riippuvuuden kuin toinen. (Seppä ym. 2012, 9,31.)

Fyysistä riippuvuutta vaarallisempaa voidaan kuitenkin pitää psyykkistä riippuvuutta. Mitä voimakkaamman elämyksen ja mielihyvän tunteen aine antaa käyttäjälleen, sitä vaarallisempi se on. Monille päihderiippuvaisille päihteen ensimmäinen käyttökerta on avannut taivaan ja antanut tunteen todellisesta voimasta, minkä takia päihhteestä on tullut heille elämän keskeisin tekijä. Riippuvainen pakenee päihteen avulla pelkoa, ahdistusta ja tylsyyttä, jolloin aine alkaa vähitellen ohjata mieltä. (Heikkilä 1995, 44-47; Nokela 2020, 21-22.)

Päihteet hallitsevat kaikin tavoin riippuvaisen elämää, joka onkin usein hyvin yksinäistä ja toivotonta. Monet entiset käyttäjät ovat kertoneet, että elämä päihteen orjana on ollut kuin helvettiä. Heille päihderiippuvuudesta eroon pääseminen on vaatinut tahdonvoimaa, valtavia ponnistuksia ja totaaleja elämän muutoksia. Kaikki entinen on pitänyt jättää taakseen ja tilalle on pitänyt opetella uusia tottumuksia ja tunnetaitoja. Tämä kuvastaa sitä, kuinka vahvasti päihteet voivat koukuttaa käyttäjänsä.

3.1 Riippuvuuden synty

Riippuvuus eli addiktio voi kehittyä erilaisiin asioihin, kuten pelaamiseen, seksiin, työhön, läheisiin, nikotiiniin, tv-sarjoihin, kofeiiniin, ruokaan tai päihdyttäviin aineisiin. Ihminen voi tulla riippuvaiseksi lähes, mistä vaan. Addiktion aiheuttajasta ja sen synnystä on monenlaisia näkemyksiä asiantuntijoiden keskuudessa. Vaikuttaa siltä, että osaa addiktioista pidetään sairaampina ja paheksuttavampia kuin toisia. Tällaiset riippuvuudet ovat yleensä myös laittomia ja rangaistavia. Kaikkien addiktioiden kohdalla pätee sama toimintaperiaate: ne vapauttavat ja tuottavat nautintoa. Toisaalta niiden kääntöpuolena on se, että ne vangitsevat ja aiheuttavat ongelmia niin yksilö kuin yhteiskuntatasollakin.

On olemassa niin tervettä kuin sairastakin riippuvuutta. Riippuvuuden muututtua pakkomielteiseksi ja kontrolloimattomaksi voidaan puhua sairaasta riippuvuudesta. Sairas riippuvuus ilmenee pakon-omaisena tarpeena harjoittaa jotakin toimintoa tai kokea tietynlainen tunnetila. Riippuvuuden ydin on siinä, että tietyn käyttäytymismallin mukaan toimimalla tavoitetaan toivottu tyydyttävä tila. Riippuvuuskäyttäytyminen on keinotekoinen tunteiden lähde, sillä riippuvaiselle normaalielämä ei tuota mitään tunteita. Tästä keinotekoisesta tunteiden lähteestä tulee riippuvaiselle elämän keskipiste. (Heikkilä 1995, 16-18.)

Kaikki riippuvuudet eivät kuitenkaan ole yhtä tuhoisia, mutta niiden luoma käyttäytymismalli on aina sama. Riippuvuus voi olla luonteeltaan toiminnallista tai aineellista. Lisäksi riippuvuus voi olla fysiologista, psyykkistä tai sosiaalista tai näitä kaikkia samaan aikaan. (Seppä ym. 2012, 30.)

Fyysinen riippuvuus on tyypillistä monille lääkkeille ja päihteille. Sen muodostumiseen kytkeytyy aivoissa erilaisia neurokemiallisia ja fysiologisia muutoksia. Tällöin käyttäjän elimistö on tottunut riippuvuutta aiheuttavaan aineeseen, jolloin käytön lopettaminen voi aiheuttaa fyysisiä vieroitusoireita, kuten päänsärkyä, hikoilua vapinaa tai univaikeuksia. Fyysiseen riippuvuuteen kuuluu vahvasti myös toleranssin eli sietokyvyn kasvu. Tämä tarkoittaa sitä, että pieni määrä riippuvuutta aiheuttavaa ainetta ei tuota enää haluttua vaikutusta vaan tarvitaan enemmän kyseistä ainetta. (Seppä ym. 2012, 30, 117.)

Psyykinen riippuvuus ilmenee siten, että tietyn aineen tai toiminnan avulla haetaan tiettyä tunnetta tai paetaan vaikeita asioita. Psyykkisesti riippuvainen uskoo kyseisen aineen tai toiminnan olevan ylivoimainen eikä muut vaihtoehdot ole sopivia. Riippuvuutta aiheuttavan aineen tai toiminnan puute voi aiheuttaa hermostuneisuutta ja ahdistuneisuutta. (Tammi 2013, 25-30.)

Sosiaalinen riippuvuus muodostuu ryhmän luoman paineen alla, sillä ihmisellä on luontainen halu kuulua johonkin ryhmään ja käyttäytyä yhteisön normien mukaisesti. Tällaista samaistumisen tarvetta on erityisesti nuorten keskuudessa, mikä näkyy esimerkiksi huumeiden käyttämisenä kaverialueen sisällä. Sosiaalinen riippuvuus ilmenee yleensä ennen fyysistä ja psyykkistä riippuvuutta sekä se vaikuttaa elämäntapaan. Samasta riippuvuudesta kärsivät ajautuvat samoihin porukoihin, kuten huumejengeihin tai juomaporukoihin. Sosiaalisesta riippuvuudesta irtautuakseen ihminen joutuu solmimaan kokonaan uusia ihmissuhteita sekä muutamaan arkeaan, ihmissuhteitaan ja ajatteluaan. (Seppä ym. 2012, 23-24.)

Craig Nakken kuvaa kirjassaan *The Addictive Personality* 1996 riippuvuutta tietyn kaavan mukaisesti etenevänä prosessina. Ensimmäisessä vaiheessa sisäisen muutoksen kautta luonnolliset tavat alkavat muuttua riippuvuutta aiheuttaviksi. Toisessa vaiheessa käyttäytyminen alkaa ritualisoidua riippuvuudeksi. Kolmannessa vaiheessa elämä ajautuu riippuvuuskäyttäytymisen vuoksi haaksirikkoon. Nakkenin mukaan riippuvuus on yritys hallita luonnollisia elämän syklejä sekä onnea, että onnettomuutta. (Nakken 1996, 33-53.)

Itsensä kieltävä addiktiosairaus tuottaa äärimmäisen vakavia seurauksia sairastuneen elämälle. Riippuvuus on vakavasti etenevä sairaus, joka johtaa syvenevään kierteeseen ja lopulta kuolemaan. Hoitamattomana riippuvuus yleensä sairastuttaa koko perheen ja siirtyy uusien sukupolvien taakaksi. Riippuvuuden tunnistaminen, myöntäminen ja halu muuttua ovat tärkeässä roolissa riippuvuudesta paranemisessa (Päihdelinkki, luettu 01.12.2020).

3.2 Riippuvuuden syntyyn vaikuttavat riskitekijät

Riippuvuuden syntyyn ei ole vain yhtä ainutta riskitekijää, joka määrittelee sen, kehittykö huumeita käyttävälle ihmiselle riippuvuus aineisiin tai muodostuuko peliharrastuksesta todellinen ongelma, josta ei pääse eroon. Yksilön riski sairastua riippuvuuteen on monen tekijän summa. Sen kehittymiseen vaikuttavat biologiset ja ympäristöön liittyvät tekijät, päihdyttävän aineen ominaisuudet sekä lapsuuden ja nuoruuden oppimisen kokemukset. Riippuvuus voi kehittyä myös aikuisiällä reaktiona esimerkiksi erilaisiin elämänkriiseihin. (Seppä ym. 2012, 33-35.)

Perintötekijöillä on huomattava rooli riippuvuuden puhkeamiseen. Tutkimusten mukaan riippuvaisen vanhemman lapsella on noin nelinkertainen todennäköisyys sairastua riippuvuuteen verrattuna sellaiseen lapseen, jonka vanhemmalla ei ole minkäänlaista riippuvuutta. Perinnölliset tekijät eivät kuitenkaan yksinään aiheuta riippuvuutta vaan tarvitaan yksilön toistuvaa turvautumista kyseiseen aineeseen tai toimintaan. (Päihdelinkki, luettu 1.12.2020.)

Myös psyykkiset tekijät ja henkiset traumat vaikuttavat yksilön riskiin ajautua riippuvuuteen. Mielen-terveyshäiriöistä kärsivät ihmiset ovat alttiimpia riippuvuuksille kuin sellaiset, jotka ovat henkisesti terveitä. Kun ahdistuneisuus, masennus, mielialanvaihtelu tai traumaattinen tilanne saa ihmisen äärimmäisten tunteiden partaalle, tilapäistä apua saatetaan hakea esimerkiksi alkoholista tai huumeista. Päihteiden avulla ihminen pyrkii tukahduttamaan pahan olon, surun, vihan tai hämmennyksen tunteensa, mistä voi pidemmän päälle muodostua toisenlainen ongelma. (Päihdelinkki, luettu 1.12.2020.)

Riippuvuus ei johdu ainoastaan yksilön ominaisuuksista, vaan ilmiön syntyyn ja kehitykseen vaikuttaa paljon laajempi sosiaalinen todellisuus ja ympäristö, jossa elämme. Yhteiskunnasta vieraantuminen, yksinäisyys ja tulevaisuuden epävarmuus voivat edesauttaa riippuvuuskäyttäytymisen kaltaista toimintaa. Toisaalta kaveriporukan sisällä vallitsevat normit, sosiaalinen paine ja päihteiden helppo saatavuus sekä sosiaalisen oppimisen kokemukset lapsuudessa ja nuoruudessa voivat vahvistaa riippuvuuden syntyä. (Päihdelinkki, luettu 1.12.2020.)

3.3 Päihderiippuvaiset Suomessa

Suomessa päihteiden käyttäjäkunta on vuosisatojen ajan ollut hyvin laaja. Niin sivistyneet kuin alempi luokkaiset kansalaiset käyttävät huumeita ja alkoholia. Tästä huolimatta narkomaanien ja alkoholistien ajattelaa olevan tietyn ulkoisen olemuksen omaavia, vaikka tällaiset ovat vain pieni

osa kaikista riippuvaisista. Kadulla näkemämme päihdeongelmaiset ovat vain pieni osa suuresta käyttäjäkunnasta. Asuntojen seinät kätkee sisäänsä päihdeongelmaisia ihmisiä, joille päihteet ovat parasta lääkettä. Sairaus ei katso myöskään ikää eikä sukupuolta.

Alkoholiriippuvuutta sairastaa Terveys 2000-tutkimuksen mukaan yli 29-vuotiaista suomalaisista 4 prosenttia. Lääke- ja huumeriippuvuuden esiintyvyydestä ei ole tarkkoja lukuja, mutta niiden esiintyvyys on pienempi kuin alkoholiriippuvuuden. (THL 11.10.2019.) Toisaalta päihderiippuvuutta sairastavien todellista määrää on vaikea selvittää, sillä sairaus on itsensä kieltävä. Arviot päihderiippuvaisten määrästä Suomessa vaihtelevat, heitä kuitenkin arvioidaan olevan kymmenisen prosenttia suomalaisista.

Alkoholin käyttö päihdyttävässä tarkoituksessa on tavallista Suomessa. Tutkimusten mukaan alkoholinkulutus on Suomessa eurooppalaista keskitasoa. Alkoholin kokonaiskulutus on viimeisen 10 vuoden aikana pysynyt melko tasaisena ja jopa hieman vähentynyt. Keskeisenä ongelmana on kuitenkin edelleen alkoholin riskikäyttö. Eniten juova 10 % väestöstä juo noin puolet kaikesta alkoholista. Näistä riskirajojen ylittäjistä yli 60 % on miehiä. (THL 2020, 12,44.)

Suomessa huimetrendit ovat seuranneet kansainvälisiä virtauksia ja muoti-ilmiöitä. Ensimmäinen huumeaalto levisi Suomeen 1960-luvulla nuoriso- ja sukupuoli- ilmiönä. (Hakkarainen 1992, 88,162.) Tilastojen mukaan huumeaineiden käyttäjien määrä on uudelleen alkanut kasvamaan 1990-luvulta lähtien, eikä ole vielä tasoittunut. 2000-luvulla huumekekoilut ja huumeiden käyttö ovat olleet huomattavasti korkeammalla tasolla kuin 1990-luvun alussa. Huumeiden käytöstä on tullut yhä useamman nuoren arkipäivää niin viihdekäytössä kuin päihteiden ongelmakäytössäkin. (Rönkä 2020, 18.)

3.4 Päihteiden vaikutus rikollisuuteen

Päihderiippuvuus on vakava sairaus, mikä näkyy myös poliisin arkistoissa ja sairaaloiden potilastiedoissa vuosisatojen ajalta. Päihdeongelmaisen tie ei ole koskaan ollut helppo. Poliisiarkiston mukaan suurin osa poliisin kanssa tekemiseen joutuvista päihdeongelmaisista on päätenyt myöhemmin vankilaan. (Ylikangas 2009, 207-209.) Yhä edelleen päihteet voidaan liittää suureksi osaksi rikollisuutta. Narkomaanit joutuvat tekemään rikoksia, jotta he voivat maksaa velkojaan ja saavat taas päänsä täyteen huumetta.

Valvonta- ja hälytyssektorilla ja rikostorjunnassa työskentelevät poliisit ovat lähes päivittäin tekemisissä päihderiippuvaisten kanssa, koska tämä ryhmä aiheuttaa suuren osan poliisille tulevista tehtävistä. Suurin osa rikoksista ja muista häiriökäyttäytymisistä aiheutetaan päihteiden vaikutuksen alaisena. Kansainvälisten tutkimusten perusteella on arvioitu, että 30-40 prosenttia kiinnijääneistä rikoksentekeijöistä on ollut rikosta tehdessään päihtyneenä (Haapasalo 2017, 328).

Myös muiden päihteiden kuin alkoholin vaikutus näkyy suomalaisessa rikollisuudessa isona muutoksena. Tilastokeskuksen mukaan erityisesti kymmenen viime vuoden aikana alkoholiin liittyvien rikosten määrä on romahtanut ja tilalle on tullut huumeiden ongelmakäyttöön liittyvää rikollisuutta. (Tilastokeskus 14.05.2020, 13.) Tutkimusten mukaan huumeiden käyttäjien riski syyllistyä rikoksiin on lähes kolme tai neljä kertaa muita suurempi (Bennet ym. 2008, 107-118).

Huumausaineiden käyttö on kriminalisoitu rikoslain (Rikoslaki, 19.12.1889/39) 50 luvun 2a §: ssä, joten käyttäjä on aina rikollinen. Lisäksi huumausaineiden käyttäjä tukee käytöllään yleensä ammattirikollisuutta sekä tekee rikoksia rahoittaakseen jokapäiväistä huumeiden käyttöään. Koko maassa huumeiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista yleisimpiä ovat käyttörikokset, rattijuopumukset ja ajoneuvon ajo oikeudetta. Omaisuusrikokset, väkivaltarikokset ja vahingonteot ovat suuressa roolissa lähiöissä. Liikennejuopumukset ovat päihteisiin liittyvän rikollisuuden tavallisin muoto. Yleensä alkoholin tai huumaavan aineen vaikutuksen alaisena ajaminen kertoo lievästä tai vakavasta päihdeongelmasta. Mitä useampaan liikennejuopumukseen kuljettaja syyllistyy, sitä todennäköisemmin hänellä on vaikea päihdeongelma. (Haapasalo 2017, 328-329.)

Enemmistö henkirikosten tekijöistä ja uhreista on Suomessa rikoksen tekohetkellä humalassa. Osalla tekijöistä ja uhreista päihteidenkäyttö on elämäntapa, mutta toisaalta tilapäinenkin päihteiden liiakäyttö voi heikentää impulssien hallintaa ja sen takia johtaa henkirikokseen. Erityisesti suomalaisten henkirikokset vuosina 2010-2015 liittyvät läheisesti alkoholin käyttöön tai alkoholinkäyttötilanteisiin. Kytkös alkoholin käyttöön oli erityisen voimakas miesten henkirikoksissa. 75 prosenttia miessyylisistä ja aikuisista miesuhreista oli humalassa rikoshetkellä. Myös naisten tekemissä henkirikoksissa enemmistö oli ollut humalassa, vaikka osuudet olivat kuitenkin alhaisempia kuin miehillä. (Lehti 2017, 19-22.)

Päihteiden yhteydestä henkirikoksiin ei ole onnistuttu kehittämään yhtä teoreettista selitysmallia. Yksi käytetyimmistä teorioista on kuitenkin Paul Goldsteinin (1985) malli, joka kuvaa huumeidenkäytön vaikutusta väkivaltaan kolmella eri tavalla. Ensimmäinen väkivallan muoto johtuu suoraan huumeiden vaikutustavoista. Toinen taas huumeidenkäytöstä johtuvista taloudellisista paineista. Kolmas väkivallan muoto liittyy huumeidenkäyttäjien keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Alkoholin ja väkivallan yhteyttä taas kuvaa teoreettisesti parhaiten Parkerin (Parker ym. 1995) tutkimukset. Parkerin mallin mukaan alkoholilla on estoja poistava vaikutus, joka on yhteydessä moniin sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin. Tämä tarkoittaa sitä, että tilanteessa mukana olevien osapuolten keskinäiset suhteet ja muiden ihmisten vaikutus sekä väkivallan käytön hyväksyminen ristiriitilanteessa vaikuttavat väkivaltaiseen käytökseen estojen poistuttua.

Rikoksentehtäjien ja vankien keskuudessa päihderiippuvuuksien esiintyvyys on erittäin suuri. Vankien joukossa ilmenee erityisesti alkoholi- ja amfetamiiniriippuvuutta. (Haapasalo 2017, 334.) Erään tutkimuksen mukaan suomalaisista nuorista, 16-22-vuotiaista miesvangeista yli 80 prosentilla oli

alkoholiriippuvuus ja selvällä enemmistöllä myös huumeriippuvuus (Haapasalo ym. 1996, 1394-1401.) Nämä ongelmat vaatisivat hoitoa eivätkä rangaistusseuraamuksia, sillä vankilasta vapauttuaan rikoksenteelijän riski palata aineiden pariin on suuri ilman riittävää psykologista hoitoa ja kuntoutusta. Yhteiskunnallisesti olisi järkevintä ennalta estää huumeidenkäyttöön altistavia olosuhteita ja lisätä rikoksenteijöille annettavaa hoitoa, joiden avulla perimmäiset syyt päihteiden tarvitsemiseen vähenisivät.

Rikollisuuden ja päihteiden käytön välillä voidaan todeta vastavuoroinen voimistava vaikutus. Päihdeongelmaa voidaan pitää keskeisenä rikollista elämäntapaa ylläpitävänä tekijänä. Päihteiden ja rikollisuuden välinen suhde ei ole kuitenkaan täysin selvä eikä suoraviivainen. Tutkimusten perusteella on vaikea sanoa johtaako päihteet rikollisuuteen vai rikollisuus päihteisiin. Se kuitenkin on selvää, että päihteiden vaikutuksen alaisena tehdään paljon rikoksia, minkä takia poliisit työskentelevät paljon päihderiippuvaisten ihmisten kanssa.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä oli Itä-Suomen ja Helsingin valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla eli kentällä työskentelevät ns. haalaripoliisit. Tutkimuksen kohderyhmän valintaan vaikutti seuraavat tekijät. Valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevät poliisit ovat työtehtävillään paljon tekemisissä päihteitä käyttävien asiakkaiden kanssa, sillä nämä henkilöt aiheuttavat häiriötä ja tekevät rikoksia. Lisäksi tutkimuksia päihdeongelmaisten kokemuksista poliisin kanssa kohtaamisista on tehty, mutta poliisien näkökulmasta asiaa ei ole tutkittu. Kohderyhmän valintaan vaikutti myös se, että tunnen tutkimukseni kohderyhmän melko hyvin. Tutkimuksen kannalta se on erityisen tärkeää, että tuntee tutkittavan kohderyhmän. Näin tutkimusta tehdessä voidaan varmistaa, että teoreettiset käsitteet siirtyvät empiiriseltä tasolta tutkittavalle ymmärrettävällä tavalla (Vilka 2007, 81).

Rajasin tutkimuksen kohderyhmäksi Itä-Suomen ja Helsingin poliisilaitoksen valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevät poliisit. Valitsin tutkimukseen nämä poliisilaitokset, koska minua kiinnostaa myös se että, onko poliisien suhtautumisissa alueellisia eroja. Jos olisin valinnut tutkimukseni perusjoukoksi kaikki Suomen kenttäpoliisit, olisi perusjoukko ollut todella suuri.

4.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Tutkimuksen lähestymistapa oli kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan numeerisia tuloksia, joiden avulla selitetään erilaisia syy- ja seuraussuhteita, ilmiöitä, luokitteluja tai vertailuja. Tämä menetelmä perustuu kohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla. (Vilka 2007, 13.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla kerätään tilastotieteellistä ja jäseneltyä tutkimusaineistoa edustavan otoksen avulla. Tutkimus perustuu siis mittaamiseen, jonka tuloksena syntyy havaintoainestoa, jota analysoidaan tilastollisin analyysimenetelmin. Havaintoaineistoa tarkastelemalla pyritään tekemään yleistyksiä kerätystä havaintoaineistosta. Kvantitatiivisen tutkimuksen havaintoaineiston keruumenetelmiä ovat yleensä kyselyt ja haastattelut.

4.3 Kyselytutkimus

Kvantitatiivinen tutkimus lähtee liikkeelle teorioista, joita testataan käytännössä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on oleellista tutustua aikaisempiin teorioihin ja tutkimuksiin sekä niihin perustuviin johtopäätöksiin, sillä niiden pohjalta laaditaan tutkimuskysymykset. Nämä yksityiskohtaiset kysymykset muodostavat määrällisen tutkimuksen tiedonkeruu menetelmän eli kyselyn.

Keräsin tutkimusaineiston kyselytutkimuksen avulla. Tämän aineistonkeruumenetelmän käyttö on hyvin yleistä tilastollisessa tutkimuksessa. Kyselylomaketta laadittaessa on erityisen tärkeä huomioida ketkä ovat tutkimuksen vastaajat, millainen on heidän aikataulunsa ja valmiudet kyselyyn vastaamiseen. Lisäksi kysymysten tekemisessä tulee olla huolellinen ja niiden tulee olla tarkkaan harkittuja, sillä ne ovat perustana tutkimuksen onnistumiselle. Ennen kysymysten laadintaa tutkijan tulee myös perehtyä tutkimuksen teoriaan ja tavoitteisiin. (Valli 2018, 41, 92-93.)

Tutkimusmenetelmistä kyselytutkimus oli paras mahdollinen vaihtoehto tutkimukselle, koska halusin tutkimukselle useita vastaajia. Kysely sopii aineiston keräämiseen tavaksi erityisesti, kun tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan (Vilkkä 2007, 28). Haastattelututkimusta en olisi voinut käyttää tässä tutkimuksessani, koska sen toteuttaminen olisi ollut haasteellista eikä se olisi antanut haluttua lopputulosta. Haastatteluilla en olisi saanut riittävää määrää vastaajia tähän tutkimukseen, minkä vuoksi tulos ei olisi ollut luotettava vähäisten haastateltavien vuoksi.

Poliisilaitoksen henkilöstölle suunnatun Webropol-kyselyn käyttämiseen jouduin hakemaan tutkimuslupaa poliisiammattikorkeakoululta. Koska kyselyni oli suunnattu kahden eri poliisilaitoksen henkilöstölle ja suurelle vastaajajoukolle, yksittäisen laitoksen myöntämä lupa ei olisi riittänyt tutkimuksen toteuttamiseksi. Poliisiammattikorkeakoulu myönsi minulle luvan kyselytutkimuksen toteuttamiselle. Ennen kuin lähetin kyselylomakkeen tutkittaville, testasin kyselyn muutamalla henkilöllä.

4.4 Kyselytutkimuksen toteuttaminen

Toteutin kyselytutkimuksen Webropol-ohjelmalla, koska sen avulla on helppo luoda kyselyitä, analysoida tutkimuksen tuloksia helposti, nopeasti ja kustannustehokkaasti. Lähetin saatekirjeen ja kyselylinkin sähköisessä muodossa Itä-Suomen ja Helsingin valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevien poliisien sähköpostiosoitteisiin. Helsingissä valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelee 496 poliisia ja Itä-Suomessa 241. Saatekirje on opinnäytetyön liite 1 ja kyselylomake on opinnäytetyön liite 2. Kyselyyn vastaamiseen oli aikaa kaksi ja puoli viikkoa sekä kahden viikon

jälkeen laitoin vastaajille muistutusviestin kyselystä. Jokainen vastaaja jäi minulle anonyymiksi, koska Webropol-ohjelma ei näytä vastaajien henkilötietoja.

Kyselylomake sisälsi yhteensä 9 kysymystä. Aluksi kyselyssä kartoitettiin vastaajien taustatietoja 6 kysymyksen avulla. Näiden taustatietokysymysten avulla selvitettiin vastaajien työpaikkaa, ikää, sukupuolta, arvomaailmaa, työvuosia poliisissa sekä kuinka paljon heillä on lähipiirissään päihderiippuvaisia. Näiden taustatietojen avulla haluttiin selvittää vastaajien lähtökohtia. Taustatietojen jälkeen pureuduttiin kysymyksiin, jotka kartoittivat vastaajien suhtautumista huumeiden käyttäjiin, kokemuksia huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä sekä käsityksiä huumeriippuvuudesta. Kyselyni koostui ainoastaan strukturoiduista ja pakollisista kysymyksistä, joissa oli valmiit vastausvaihtoehdot. Kaikissa kysymyksissä oli valittava ainoastaan yksi vastausvaihtoehto, pois lukien yhtä monivalintakysymystä.

Kaksi yleisintä tapaa mitata asenteita ovat Likert-asteikko ja semanttinen erottelu (Helkama 2020, 45). Toteutin tutkimuksen viiden vastausvaihtoehdon Likert-asteikon avulla, sillä se on yksi luotettavimmista tavoista mitata mielipiteitä, käsityksiä ja käyttäytymistä. Likert-asteikko on yhteiskuntatieteilijä Rensis Likertin kehittämä kyselytutkimusasteikko. Likert-asteikkoa käyttävä kyselytutkimuskysymys on kysymys, jossa on viiden tai seitsemän vastausvaihtoehdon asteikko. Tätä asteikkoa kutsutaan myös tyytyväisyysasteikoksi, jossa asennevaihtoehdot vaihtelevat ääripäästä toiseen ja sitä käytetään suljettujen kysymysten kanssa. (SurveyMonkey. Luettu: 1.12.2020.)

Olin erityisen huolellinen kyselylomakkeen laadinnassa, jotta se vastaisi kattavasti tutkimusongelmaani. Käytin kyselyssä strukturoituja kysymyksiä, joissa vastaajalla ei ollut varaa soveltaa. Kysymysten on tärkeä olla sellaisia, ettei vastaaja ymmärrä niitä väärin. Tein kysymyksiin valmiit vastausvaihtoehdot, mikä helpotti kyselyyn vastaamista. Kyselylomake oli lyhyt ja selkeä eikä siinä ollut avoimia kysymyksiä lainkaan. Avoimet kysymykset olisivat vaikeuttaneet kyselyn tulosten analysointia.

4.5 Kyselytutkimuksen aiheet

Ennen kyselylomakkeen laadintaa olin tutustunut asenteisiin, arvoihin ja päihderiippuvuuteen liittyvään kirjallisuuteen, jonka pohjalta olin laatinut opinnäytetyöni teorian. Tutkimuksen teoriaan tutustuminen oli erityisen tärkeässä roolissa kyselylomakkeen laadinnassa. Teorian pohjalta valitsin kyselylomakkeeseen neljä aihealuetta, joista halusin kysyä tutkittavilta. Nämä aihealueet olivat vastaajien arvomaailma, suhtautuminen huumeiden käyttäjiin, kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä sekä ajatukset huumeriippuvuudesta.

Ensimmäiseksi aiheeksi olin valinnut arvot, jotka liittyvät vahvasti yksilön asenteisiin ja suhtautumiseen. Halusin selvittää, millaisia arvoja vastaajat pitävät tärkeinä. Kyselytutkimuksessa selvitettiin vastaajien arvomaailmaa kysymyksellä, jossa heidän piti valita 24 vastausvaihtoehdosta itselleen

kolme tärkeintä arvoa. Vaihtoehtoihin oli lueteltu Schwartzin arvoteoriaan pohjautuvia arvoja. Vastaa-
taajien vastausvaihtoehtojen määrä oli rajattu, jotta vastaajat joutuivat todella pohtimaan ja valitse-
maan itselleen kolme tärkeintä arvoa.

Kyselyn toisena aiheena oli suhtautuminen huumeiden käyttäjiin ja kolmantena aiheena oli koke-
mukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. Halusin lähestyä näitä aiheita siten, että ne oli
kyselyssä nivottu yhteen. Halusin selvittää, millaisia asenteita vastaajilla on huumeiden käyttäjiä
kohtaan ja millaisia kokemuksia vastaajilla on huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. Lisäksi
haluttiin selvittää, kuinka usein vastaajat ovat tekemisissä huumeiden käyttäjien kanssa. Suhtautu-
miseen ja kokemuksiin liittyviä kysymyksiä oli kyselyssä yhteensä kaksi, jotka koostuivat 18: sta
väittämästä.

Neljäs kyselytutkimukseni aihe oli käsitykset huumeriippuvuudesta. Tätä aihetta lähestyttiin kysely-
lomakkeen lopussa kysymyksellä, joka koostui kahdeksasta väittämästä. Väittämien avulla selvitet-
tiin, mitä vastaajat ajattelivat huumeriippuvuudesta ja sen synnystä.

4.6 Aineiston analysointi ja raportointi

Yleensä määrällisen aineiston analysointi aloitetaan kyselylomakkeiden tarkistuksella, jossa tarkis-
tetaan palautetuista lomakkeista vastaajien tiedot sekä käydään läpi lomakkeen vastaukset. Tämän
tutkimuksen kyselyyn vastattiin anonyymisti, joten vastaajien tietoja ei kerätty. Lisäksi jokainen ky-
selyn kysymys oli pakollinen, jolloin lomaketta ei pystynyt lähettämään, jos kaikkiin kysymyksiin ei
vastattu. Tämän tutkimuksen kohdalla palautettuja kyselylomakkeita ei siis tarvinnut tarkistaa.

Kyselyyn vastaaminen päättyi 15.4.2021, jolloin vastauslinkki sulkeutui automaattisesti Webropol-
ohjelmassa. Kun kyselyn linkki sulkeutui, Webropol-ohjelma teki automaattisesti raportin vastauk-
sista. Raportin tuottama aineisto käsiteltiin suoraan Webropol-ohjelman avulla. Tutkimustulosten
analysointi tapahtui lähinnä vastauksia prosentuaalisesti tarkastelemalla. Analysoinnin tukena käy-
tettiin erilaisia pylväsdiagrammeja ja taulukoita. Lopuksi vertailin Itä-Suomen poliisien vastauksien
ja Helsingin poliisien vastauksia toisiinsa.

5. TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Yksi tutkimuksen tärkeimmistä eettisistä periaatteista liittyy tutkimuksen reliabiliteettiin eli luotetta-
vuuteen ja validiteettiin eli pätevyyteen. Nämä ovat kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksia,
jotka muodostavat yhdessä tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. Tutkijan tulee aina viimeiseen
asti koetella tutkimuksensa tulosten luotettavuutta ja pätevyyttä tutkimuksen alusta loppuun. (Vilkkä
2007, 149; Mäkinen 2006, 103.)

Määrällisessä tutkimuksessa vastausprosentti jää usein pienemmäksi kuin laadullisessa tutkimuk-
sessa, mikä voi vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Tärkeintä tutkimuksen luotettavuuden kannalta

on kuitenkin validius. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tulee mitata juuri sitä, mitä sen on pitänytkin mitata. Validiteetti kuvaa tutkimuksen uskottavuutta ja sitä, onko tutkija kyennyt siirtämään tutkimuksessa käytetyn teorian käsitteet lomakkeelle muille ymmärrettävään muotoon. Validiteetti on hyvä silloin, kun tutkimuksen kohderyhmä ja kysymykset antavat haluttavan tiedon eli ratkaisun tutkimusongelmaan. (Heikkilä 2014,27,177.) Validiutta on hankala tarkastella jälkikäteen, joten jo kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa kiinnitin huomiota huolellisuuteen ja harkitsin tarkoin tiedonkeruutavan. Laadin kyselylomakkeen kysymykset tarkoin tutkimuskysymysteni pohjalta. Mielestäni kyselyn kysymykset mittasivat pääsääntöisesti sitä, mitä oli tarkoituskin mitata.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen tulosten tarkkuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia eli tutkimus voidaan toistaa samanlaisin tuloksin riippumatta tutkijasta. Tutkimuksen reliabiliteetissa arvioidaan mittaukseen liittyviä asioita ja tarkkuutta tutkimuksen toteuttamisessa. Reliabiliteetin tarkastelussa on kiinnitettävä huomiota otoskokoan ja sen laatuun, vastausprosenttiin, havaintoyksiköiden tietojen syöttöön sekä tutkimuksen mittausvirheisiin. (Heikkilä 2014, 28, 178.)

Tutkimuksen perusjoukkona oli yhteensä 737 havaintoyksikköä eli poliisia, joille kaikille lähetettiin kysely. Kyselyyn oli aloitettu vastaamaan 192 poliisin toimesta, mutta loppujen lopuksi kyselyyn vastanneita oli yhteensä 165 poliisia. Kyselyn vastausprosentti on 22 %, joka vaikuttaa merkittävästi tutkimukseni luotettavuuteen, mikä on tässä tapauksessa melko heikko. Vasta kun vastausprosentti on yli 60 % sitä voidaan pitää hyvänä, kun taas alle 20 % on heikko. Pieneksi jääneen vastausprosentin syynä voi olla se, että kyselylomake oli liian pitkä, minkä takia 27 vastaajaa eivät tehneet kyselyä loppuun asti. Uskon kuitenkin, että suurimpana syynä pienelle vastausprosentille voidaan pitää kyselyn saaneiden poliisien kiinnostuksen puutetta. Vastausprosenttiin voi vaikuttaa heikentävästi myös kyselyn huono saatekirje, jos se ei ole tarpeeksi mielenkiintoinen.

Tutkimuksen reliabiliteettia tulee arvioida jo tutkimuksen aikana, mutta sitä voidaan tarkastella myös mittauksen jälkeen. Puutteellinen reliabiliteetti johtuu yleensä satunnaisvirheistä, jotka johtuvat mittaus- ja käsittelyvirheistä sekä otannasta. (Heikkilä 2014, 178.) Vaikka tutkimuksessa olin erityisen huolellinen tietojen keräämisessä, syöttämisessä, käsittelemisessä ja tulosten tulkitsemisessä, en voi kuitenkaan olla täysin varma mittauksen ja käsittelyn virheettömyydestä. Pienikin virhe näissä vaiheissa vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Uskon kuitenkin, ettei tutkimuksen tulosten keräämisessä, syöttämisessä ja käsittelyssä ole voinut tapahtua paljoakaan virheitä, koska toteutin kyselyni Webropol-ohjelmalla.

Vaikka kyselylomake oli selkeästi laadittu ja ymmärrettävä, en voi kuitenkaan täysin luottaa siihen, että kaikki vastaajat ovat olleet rehellisiä. Erityisesti survey-tutkimuksissa mahdollinen virhelähde on valehteleminen. Valehtelu voi aiheuttaa tutkimuksessa satunnaisvirheitä tai systemaattisia vir-

heitä ja alentaa näin tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia. Valehtelu voi olla systemaattista asioiden kaunistelua, jolloin tutkimus kuvaa enemmänkin, mikä olisi toivottavaa suhtautumista kuin, sitä miten vastaajat todellisuudessa suhtautuvat (Heikkilä 2014,177). Tämän virhelähteen mahdollisuutta jouduin erityisesti pohtimaan oman tutkimuksen tulosten tarkastelussa. Tutkimusaihe on voinut olla monelle vastaajalle melko haasteellinen ja herkkä aihe, minkä vuoksi asioita on haluttu kaunistella.

Reliaabeliuden ja validiuden lisäksi tutkimuksen tekijänä noudatin tutkimukseen ja tieteeseen liittyviä eettisiä näkökulmia ja arviointeja. Näiden mukaan tutkijan tulee aina noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, mikä tarkoittaa rehellisyyttä, avoimuutta, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimusprosessin alusta loppuun. Tiedonhankinnassa ja muiden tutkijoiden julkaisujen lainaamisessa on oltava erityisen huolellinen. Lisäksi tutkimusraportissa on tuotava avoimesti esiin omien tulosteni mahdolliset ristiriidat ja puutteet. Asioita tulee tarkastella monesta eri näkökulmasta. Lisäksi opinnäytetyössä tulee ottaa huomioon tutkimustulosten myöhemmän hyödyntämisen eettisyys. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-9; Hallamaa ym. 2006, 349-359.)

Keräsin tutkimuksessa tietoa lomakehaastattelun avulla. Kohtelin tutkimuksen kohdejoukkoa eettisesti. Jokainen tutkittava osallistui tutkimukseen vapaaehtoisesti sekä kohtelin kaikkia osallistujia samalla tavalla ja kunnioittavasti. Sähköpostin välityksellä lähetetyn lomakekyselyn yhteydessä tutkittavat saivat saatekirjeen, jossa annettiin selkeästi tietoa tutkimuksen tarkoituksesta ja toteuttamistavasta.

Tietosuoja on olennainen osa opinnäytetyötäni. Käsittelin tutkittavien sähköpostiosoitteita luottamuksellisesti TUVE-internetissä niin, ettei siitä aiheutunut tutkittavalle haittaa. Tutkimukseen vastaaminen tapahtui anonymisti, joten vastaajien henkilökohtaisia mielipiteitä en saanut selville. Vastaajien henkilöllisyys ei tule myöskään tutkimuksessa esille. Aina kun haastateltava oli vastannut kyselyyn, poistin sähköpostin vastaajien listalta. Tutkimuksen valmistuttua opinnäytetyötäni varten kerätty aineisto hävitetään asianmukaisesti Poliisiammattikorkeakoulun tietosuojatun aineiston hävityskuormassa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6; Kuula 2011,12.)

6. TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Taustatiedot

Kyselyssä oli kuusi taustatietokysymystä, joilla haluttiin selvittää vastaajien ikä, sukupuoli, virkaikä, työpaikkakunta, arvot sekä heidän lähipiirissään olevat päihderiippuvaiset. Neljän ensimmäisen taustatietokysymysten avulla halusin selvittää, miten vastaajan ikä, virkaikä tai työpaikkakunta vaikuttaa poliisin huumeiden käyttäjiin suhtautumiseen. Lisäksi halusin 5. ja 6. taustatietokysymyksen avulla selvittää, vaikuttaako poliisiin arvot ja lähipiirissä olevat päihderiippuvaiset asenteisiin.

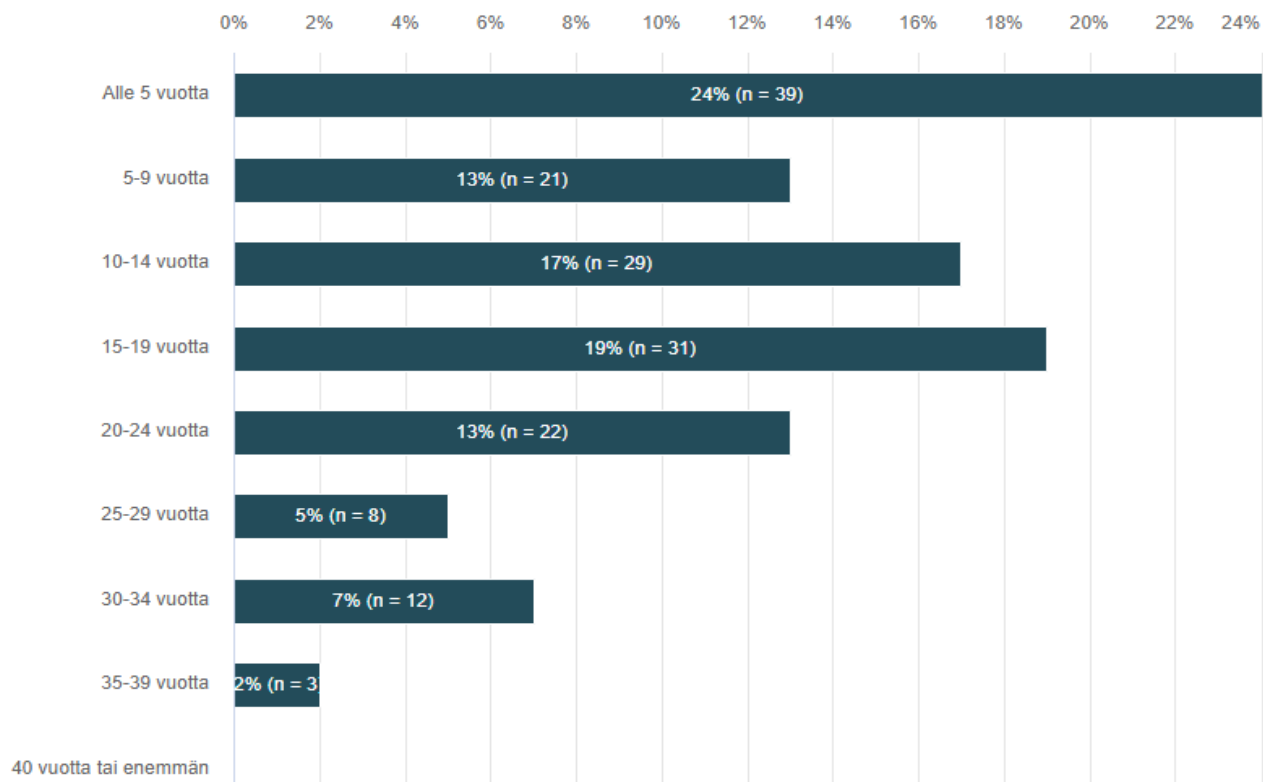
Kysely lähetettiin Itä-Suomen ja Helsingin valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskenteleville poliiseille. Helsingissä valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelee 496 poliisia ja Itä-Suomessa 241. Kyselyyn vastasi yhteensä 165 poliisia. Alueellisesti vastaajien määrä jakautui hyvin tasaisesta. Vähän yli puolet vastauksista (n=87) saatiin Helsingin alueelta ja hieman alle puolet vastauksista (n=78) saatiin Itä-Suomen poliisista.

Kyselyyn vastaajista lähes kaikki oli miehiä. Kyselyn 166:stä vastanneesta melkein 90 prosenttia (n=147) oli miehiä ja naisia oli ainoastaan 11 prosenttia (n=18). Vastaajien ikä vaihteli 20 vuoden ja yli 50 vuoden välillä. Kyselyyn vastanneista noin kolmasosa oli 30-39- vuotiaita (n=52) ja toinen kolmasosa oli 40-49- vuotiaita (n=55). Vastaajista 20-29- vuotiaita oli yhteensä 31 poliisia ja yli 50- vuotiaita oli yhteensä 27 poliisia.

Kyselyssä kysyttiin vastaajien virkaikää, joka vaihteli alle viiden vuoden ja 39 vuoden välillä. Vastaajista kellään ei ollut virkaikää yli 40 vuotta. Neljäsosa vastaajista (n=39) oli ollut poliisina alle viisi vuotta. Toinen neljäsosa (n=43) koostui virkaiältään 5-9 vuotta ja 20-24 vuotta olevista poliiseista. Lähes viidesosalla (n=29) vastaajista oli virkaikää 10-14 vuotta ja toisella viidesosalla (n=31) oli 15-19 vuotta. Vastaajista 23 oli ollut poliisina 25 vuotta tai enemmän. Taulukossa 1 näkyy selkeästi vastaajien virkaiän jakautuminen prosentuaalisesti.

3. Työvuoteni poliisissa

Vastaajien määrä: 165

Taulukko 1. Taustakysymys; Vastaajien työvuodet poliisissa (n=vastaajien lukumäärä).

Kyselyn viimeisessä taustatietokysymyksessä selvitettiin vastaajien lähipiirissä olevien päihderiippuvaisten määrää. Kysymyksessä lähipiirillä tarkoitettiin sukulaista, puolisoa tai ystävää. Vastaajista (n=108) suurimmalla osalla noin 65 %:lla ei ollut lainkaan päihderiippuvaisia lähipiirissään. Noin 20 %:lla vastaajista (n=32) oli lähipiirissään yksi päihderiippuvainen ja 15 %:lla vastaajista (n=25) 2-5 päihderiippuvaista. Kellään vastaajista ei ollut lähipiirissään yli kuutta päihderiippuvaista.

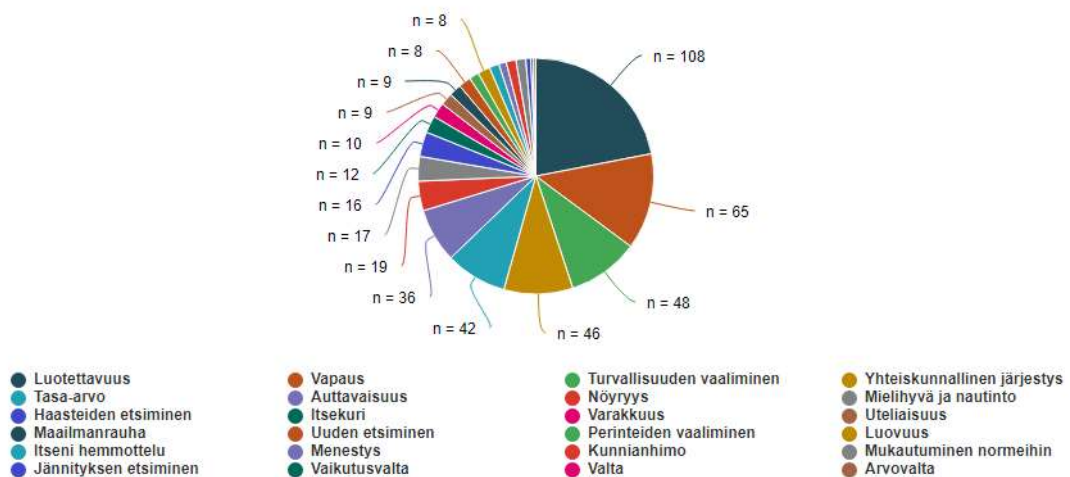
Yksi tärkeimmistä taustatietokysymyksistä tutkimustani varten oli vastaajien arvomaailman selvittäminen. Arvoilla on suuri vaikutus yksilön asenteisiin ja käyttäytymiseen. Kysymykseen oli lueteltu Schwartzin arvoteorian perusarvojen pohjalta 24 arvoa, joista vastaajan oli valittava itselleen ainakin yksi tärkeä arvo, mutta maksimissaan kolme tärkeintä arvoa. Valittujen vastausten lukumäärä oli 490, mikä tarkoittaa sitä, ettei kaikki 165 vastaajasta valinnut kyselyssä kaikkia kolmea arvoa.

Taulukossa 2 oleva piirakkamalli kuvaa vastaajien arvojen jakautumista. Vastauksista nousi selkeästi esiin muutamat arvot ylitse muiden. Kyselyyn vastanneista yli puolet (n=108) valitsivat luotettavuuden yhdeksi kolmesta tärkeimmästä arvostaan. Schwatrzin arvoteorian perusteella luotettavuus kuuluu perusarvoista hyväntahtoisuuteen, joka tarkoittaa lähipiiriin kuuluvien ihmisten hyvinvoinnin edistämistä ja etusijalle asettamista. Tämän arvon motivaatiosisältöön kuuluu myös auttavaisuus (n=36), joka koettiin myös tärkeäksi arvoksi.

5. Valitse seuraavista vaihtoehtoista itsellesi kolme tärkeintä arvoa.

Ryhmän ehdot: ▾

Vastaajien määrä: 165, valittujen vastausten lukumäärä: 490

Taulukko 2. Taustatiedot; Vastaajien arvojen jakautuminen (n=vastaajien lukumäärä).

Vastaajille toiseksi tärkeimmäksi arvoksi osoittautui vapaus (n=65), joka kuuluu perusarvoista itseohjautuvuuden motivaatiosisältöön. Itseohjautuvuus on toiminnan ja ajattelun vapautta, omien päämäärien valintaa sekä uuden tutkimista ja luomista. Kyselyn perusteella itseohjautuvuutta kuvaavista arvoista luovuutta (n=8) ja uteliaisuutta (n=9) ei koettu niin tärkeiksi arvoiksi.

Vastaajille kolmanneksi tärkeimmiksi arvoiksi osoittautuivat turvallisuuden vaaliminen (n=48) ja yhteiskunnallinen järjestys (n=46). Nämä arvot kuuluvat perusarvoista turvallisuuteen, joka on yhteiskunnan, lähipiirin ja oman elämän tasaisuutta ja harmonista jatkuvuutta.

Kyselyn perusteella myös tasa-arvo (n=42) koettiin merkittävänä arvona. Tasa-arvo kuuluu perusarvoista universalismiin, joka on myös muiden kuin omaan lähipiiriin kuuluvien ihmisten sekä luonnon hyvinvointitarpeiden ymmärtämistä, arvostusta, suvaitsemista ja suojelua. Tähän universalismin motivaatiosisältöön kuuluu arvoista myös maailmanrauha (n=9), jonka valitsi vain pieni osa vastaajista.

Kyselyn perusteella hedonismi ja perinteet koettiin jossakin määrin tärkeiksi arvoiksi. Kyselyssä hedonistisia arvoja oli mielihyvä ja nautinto (n=17) sekä itsensä hemmottelu (n=6), joissa keskeisessä roolissa on mielihyvän tavoittelu. Nöyryys (n= 19), perinteiden vaaliminen (n=7) ja mukautuminen normeihin (n=6) kuuluvat taas osaksi perinteitä, joilla tarkoitetaan kulttuurin tai uskonnon edellyttämien tapojen noudattamista, kunnioitusta, hyväksymistä ja näihin sitoutumista.

6.2 Suhtautuminen huumeiden käyttäjiin

Kyselyn yhtenä teemana oli vastaajien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin, jossa haluttiin selvittää, onko vastaajien suhtautuminen enemmän myönteistä vai kielteistä. Lisäksi haluttiin selvittää, millaisia tunteita ja mielipiteitä huumeiden käyttäjät herättävät vastaajissa. Vastaajien suhtautumista huumeiden käyttäjiin selvitettiin yhdeksän väittämän avulla. Vastaajien oli valittava vastausvaihtoehdoista se mielipide, joka kuvasi parhaiten, miten paljon samaa tai eri mieltä he olivat asiassa.

Ensimmäisessä kysymyksessä haluttiin kartoittaa sitä, kuinka mielekkäänä vastaajat kokivat työnsä. Kyselyn perusteella suurin osa vastaajista näytti viihtyvän työssään. Kyselyyn vastanneista (n=123) 75 % koki työnsä pääosin mielekkäänä, 5 % vastaajista (n=9) ei osannut olla samaa eikä eri mieltä ja loput vastaajista (n=33) ei kokenut työtään niin mielekkäänä.

Kysyttäessä kokevatko vastaajat huumeiden käyttäjät hankaliksi asiakkaiksi, vastaajien mielipiteet jakoutuivat selvästi. Kyselyyn vastanneista 40 % koki huumeiden käyttäjät jossakin määrin hankaliksi asiakkaiksi. Suurin osa tästä joukosta oli osittain samaa mieltä väittämän kanssa, täysin samaa mieltä olevia oli vain 5 %. Vastaajista toinen 40 % ei kokenut huumeiden käyttäjiä hankalina asiakkaina. Näistä jakautuneista mielipiteistä huolimatta 63 % vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että kokemukset huumeiden käyttäjistä olivat lähinnä negatiivisia. Vain 16 % vastaajista oli osittain sitä mieltä, että kokemukset olivat olleet myönteisiä.

Vaikka enemmistö oli sitä mieltä, että kokemukset huumeiden käyttäjistä olivat lähinnä negatiivisia, silti vähemmistö koki suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan. Tähän väittämään vastanneista

noin 50 % ei kokenut suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan, kun taas vastaajista 30 % koki jos-sakin määrin suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan. Loput 20 % ei osannut olla samaa eikä eri mieltä asiassa.

Kyselyn vastaajista 60 % olivat täysin eri mieltä tai osittain eri mieltä Koen myötätuntoa huumeiden käyttäjiä kohtaan- väittämän kanssa. Noin 20 % vastaajista oli osittain samaa mieltä väittämän kanssa. Loput vastaajista eivät osanneet olla väittämän kanssa samaa eivätkä erimieltä.

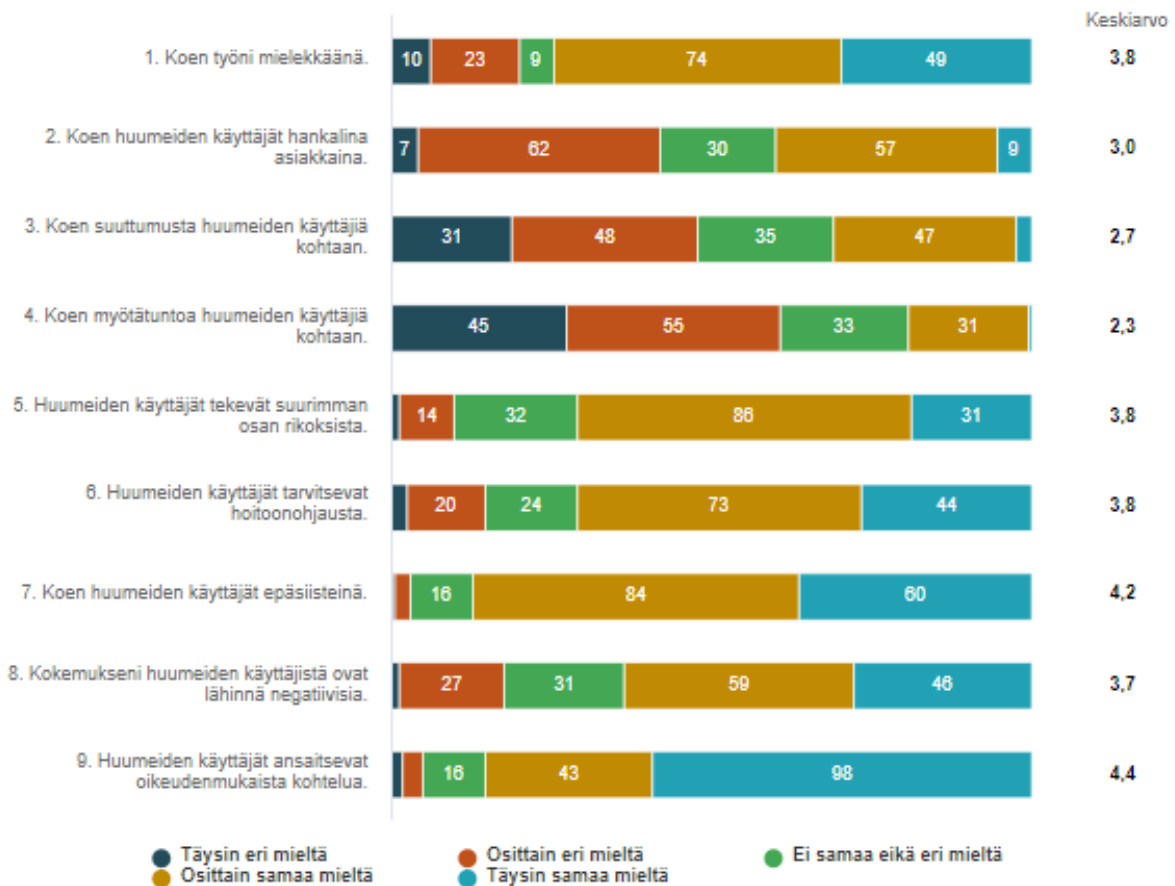
Vaikka kyselyn perusteella suuri osa vastaajista ei kokenut myötätuntoa huumeiden käyttäjiä koh-taan, silti huumeiden käyttäjien koettiin ansaitsevan oikeudenmukaista kohtelua. 85 % vastaajista oli sitä mieltä, että huumeiden käyttäjät ansaitsevat oikeudenmukaista kohtelua ja 60 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Onneksi vain 5 % vastaajista oli eri mieltä tämän väittä-män kanssa. Jopa 71 % vastaajista koki huumeiden käyttäjien tarvitsevan hoitoonohjausta.

Kyselyn perusteella huumeiden käyttäjät koetaan useimmiten epäsiisteinä. Vastaajista suurimman osan mielestä huumeiden käyttäjät ovat epäsiistejä. Jopa 87 % vastaajista koki näin. Lisäksi suurin osa vastaajista ajatteli, että huumeiden käyttäjät tekevät suurimman osan rikoksista. Vastaajista 71 % oli väittämän kanssa osittain tai täysin samaa mieltä ja vain vajaa 10 % vastaajista ei ollut sa-maa mieltä väittämän kanssa. Alla oleva taulukko 3 kuvaa sitä, kuinka paljon samaa tai eri mieltä vastaajat olivat väittämien kanssa.

8. Miten paljon samaa tai eri mieltä olet seuraavien väittämien kanssa? Valitse jokaisessa kohdassa mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto.

Ryhmän ehdot: ▾

Vastaajien määrä: 165

Taulukko 3. Vastaajien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin. 1 = Täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

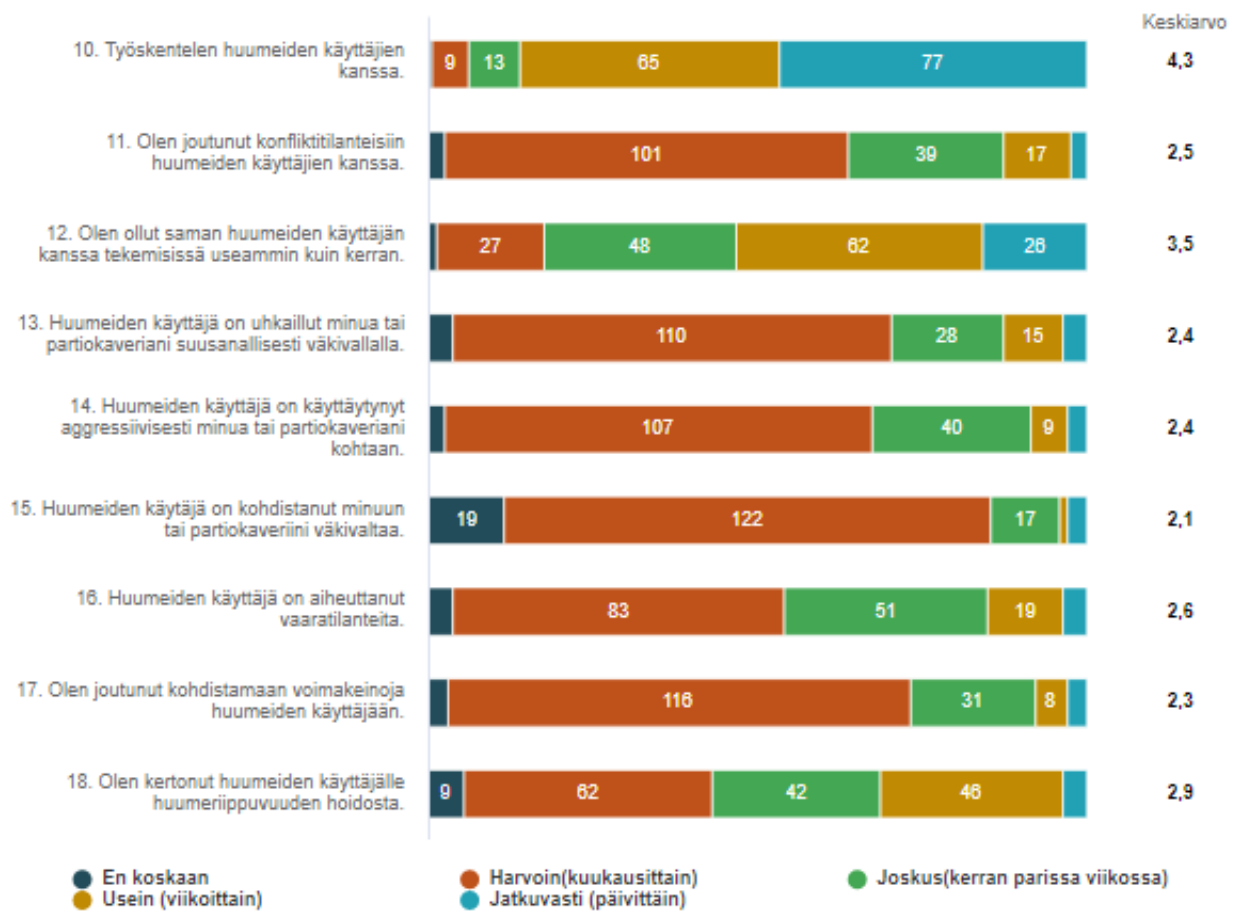
6.3 Kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä

Kyselyni yhtenä teemana oli vastaajien kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. Tämän teeman avulla halusin selvittää, miten vastaajat ovat kokeneet työskentelyn huumeiden käyttäjien kanssa ja millaista työskentely on ollut. Kyselyssä lähestyttiin aihetta siten, että vastaajien oli valittava viidestä vastausvaihtoehdosta se, joka kuvasi parhaiten, miten usein tai harvoin väittämät olivat tapahtuneet vastaajan työtehtävien aikana. Alla olevassa taulukossa 5 kuvataan vastausten jakautuminen väittämittäin.

9. Miten usein tai harvoin seuraavat väittämät ovat tapahtuneet työtehtäviesi aikana? Valitse jokaisessa kohdassa mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto.

Ryhmän ehdot: ▾

Vastaajien määrä: 165

Taulukko 5. Vastaajien kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. 1 = En koskaan, 2 = harvoin (kuukausittain), 3 = joskus (kerran parissa viikossa), 4 = usein (viikoittain), 5 = jatkuvasti (päivittäin)

Kyselyn perusteella valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevät poliisit ovat usein tai jatkuvasti tekemisissä huumeiden käyttäjien kanssa. Vastaajista lähes 85 % työskenteli huumeiden käyttäjien kanssa joko viikoittain tai päivittäin. Tästä joukosta yli 45 % oli tekemisissä huumeiden käyttäjien kanssa päivittäin. Hieman vajaa 40 % vastaajista oli ollut viikoittain tekemisissä saman huumeiden käyttäjän kanssa ja vain 15 % vastaajista päivittäin.

Vaikka vastaajat näyttävät työskentelevän huumeiden käyttäjien kanssa usein. Vaikuttaa siltä, että kohtaamiset huumeiden käyttäjien kanssa ovat silti pääosin olleet rauhallisia ja voimakeinoja on jouduttu käyttämään harvakseltaan. Enemmistö vastaajista oli joutunut vain harvoin konfliktitilanteisiin huumeiden käyttäjien kanssa. Neljäsosa vastaajista oli joutunut huumeiden käyttäjien kanssa konfliktitilanteisiin kerran parissa viikossa. Huomattavaa oli myös se, että vastaajista 70 % oli joutunut vain harvoin kohdistamaan voimakeinoja huumeiden käyttäjään.

Vastauksien perusteella huumeiden käyttäjän suusanallinen väkivallalla uhkailu ja aggressiivinen käytös on yleisempää kuin se, että huumeiden käyttäjä olisi kohdistanut väkivaltaa vastaajaan tai hänen partiokaveriinsa. Suuri osa vastaajista oli kokenut huumeiden käyttäjän taholta suusanallista uhkailua kuukausittain ja vastaajista noin vajaa 20 % oli kokenut sitä kerran parissa viikossa. Vastaajista neljäsosan mielestä huumeiden käyttäjä oli käyttäytynyt aggressiivisesti partiota kohtaan kerran parissa viikossa. Vastaajista 65 % oli sitä mieltä, että tällaista tapahtui ainoastaan kuukausittain. Merkittävää oli kuitenkin se, että jopa 75 % vastaajista oli vain harvoin joutunut kohtamaan väkivaltaa huumeiden käyttäjän puolelta. Kuitenkin vaaratilanteita huumeiden käyttäjät olivat vastaajien mielestä aiheuttaneet useammin.

Siihen nähden kuinka paljon kyselyyn vastanneet olivat olleet huumeiden käyttäjien kanssa tekemisissä, hoitoonohjausta ei ole kuitenkaan tarjottu huumeiden käyttäjille joka kerta. Kyselyn perusteella 37 % vastaajista oli antanut hoitoonohjausta harvemmin, vain kerran kuukaudessa. Kuitenkin neljäsosa vastaajista oli kertonut huumeiden käyttäjille huumeriippuvuuden hoidosta kerran parissa viikossa ja noin 30 % vastaajista jopa viikoittain.

6.4 Käsitykset huumeriippuvuudesta

Kyselyn viimeisessä teemassa selvitettiin vastaajien käsityksiä ja uskomuksia huumeriippuvuudesta. Kahdeksan väittämän avulla haluttiin tietää, mitä vastaajat ajattelevat huumeriippuvuudesta, sen synnystä ja taustalla olevista syistä. Vastaajien piti jälleen valita omaa mielipidettään lähimpänä oleva vastausvaihtoehto, kuinka paljon samaa tai eri mieltä he olivat asiassa. Taulukossa 6 on kuvattu vastausten jakautuminen väittämittäin.

Enemmistö kyselyyn vastanneista oli, sen kannalla, että huumeriippuvuus on oma valinta ja sairaus. Vastanneista yli 70 prosenttia oli osittain samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että huumeriippuvuus on oma valinta. Vastaajista hieman vajaa 65 % ajatteli huumeriippuvuuden sairautena. Tästä vastaajajoukosta jopa 20 % oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Ainoastaan 20 % vastaajista eivät pitäneet huumeriippuvuutta sairautena ja loput eivät osanneet olla samaa eivätkä erimieltä väittämän kanssa. Lisäksi kyselyyn vastannut enemmistö noin 65 % oli myös sitä mieltä, että huumeriippuvainen kärsii useimmiten mielenterveysongelmista.

Vaikka yli puolet vastaajista ajatteli huumeriippuvuuden sairautena, sitä ei kuitenkaan ajateltu perinnöllisenä. Vastaajista noin 55 % oli osittain erimieltä tai täysin erimieltä siitä, että huumeriippuvuus olisi perinnöllistä. Kuitenkin neljäsosa vastaajista oli osittain samaa mieltä siitä, että huumeriippuvuus on perinnöllistä.

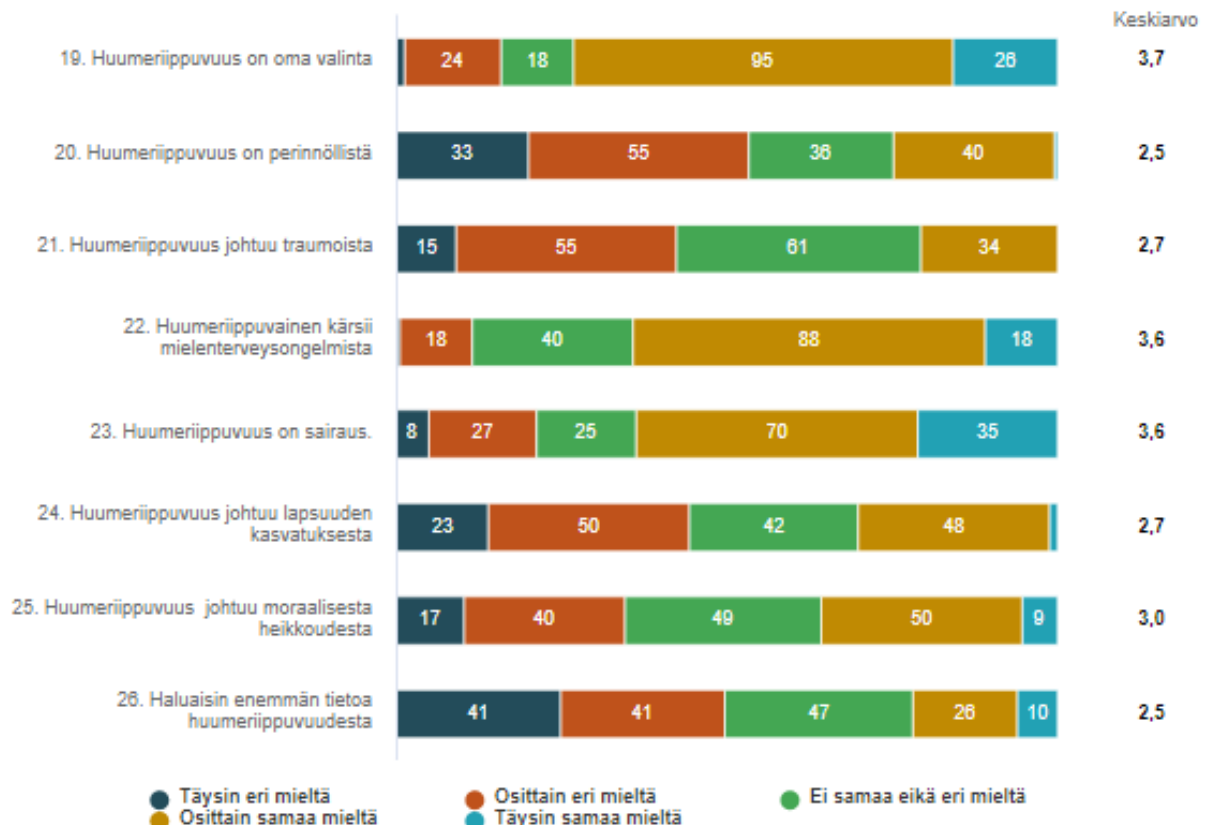
Kyselyyn vastanneista noin 45 % oli sitä mieltä, että huumeriippuvuus ei johdu traumaista eikä lapsuuden kasvatuksesta. Vain 20 % vastaajista oli osittain samaa mieltä siitä, että huumeriippuvuuden

taustalla on traumoja. Tätä merkittävämmäksi huumeriippuvuuden syyksi vastaajat näkivät lapsuuden kasvatuksen ja moraalisen heikkouden. Lähes 30 % vastaajista oli sen kannalla, että huumeriippuvuus johtuu lapsuuden kasvatuksesta ja 35 % vastaajista ajatteli riippuvuuden johtuvan moraalisesta heikkoudesta.

10. Miten paljon samaa tai eri mieltä olet seuraavien väittämien kanssa huumeriippuvuudesta? Valitse jokaisessa kohdassa mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto.

Ryhmän ehdot: ▾

Vastaajien määrä: 165

Taulukko 6. Vastaajien käsitykset huumeriippuvuudesta. 1 = Täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

Viimeisessä väittämässä haluttiin selvittää, kokivatko vastaajat haluavansa enemmän tietoa huumeriippuvuudesta. Kyselyn perusteella puolet vastaajista oli sitä mieltä, että heillä oli riittävästi tietoa huumeriippuvuudesta. Vastaajista 28 % ei osannut olla väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä. Kuitenkin 28 % vastaajista koki tarvitsevansa lisää tietoa huumeriippuvuudesta.

6.5 Kokemusten vaikutus suhtautumiseen

Kahden muuttujan välistä riippuvuutta voidaan kuvata korrelaatiolla. Korrelaatio on todennäköisyyslaskennassa ja tilastotieteessä käytetty käsite, joka muodostaa perustan muuttujien välisten riippu-

vuuksien ymmärtämiselle. Korrelaation eli tilastollisen riippuvuuden voimakkuutta mittaavia tilastollisia tunnuslukuja kutsutaan korrelaatiokertoimiksi. Korrelaatiokertoimen arvo voi olla mitä tahansa -1 ja + 1 väliltä. Mitä enemmän korrelaatiokerroin poikkeaa nolasta, sitä voimakkaampi muuttujien välinen riippuvuus on. Muuttujat korreloivat positiivisesti, kun hajontakuviassa y-muuttuja arvo näyttää kasvavan x-muuttujan arvon kasvaessa. Korrelaatio voi olla myös negatiivista, jolloin muuttujan suuret arvot näyttävät liittyvän toisen muuttujan pieniin arvoihin. (KvantiMOTV. Luettu 15.04.2021.)

Tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että poliisien negatiiviset kokemukset huumeiden käyttäjistä ovat jokseenkin positiivisessa yhteydessä siihen, että poliisi kokee suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan. Näiden muuttujien välinen korrelaatiokerroin (r) on 0,42. Tämä tarkoittaa sitä, että muuttujien välillä on riippuvuutta, vaikkei se ole voimakasta. Poliisien positiiviset kokemukset huumeiden käyttäjistä näyttävät liittyvän siihen, ettei poliisi koe niin paljoa suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan. Negatiiviset kokemukset huumeiden käyttäjistä näyttävät liittyvän siihen, että suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan koetaan paljon enemmän.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta myös, että huumeiden käyttäjien kokeminen hankalina asiakkaina on positiivisessa riippuvuudessa suuttumuksen kokemisen kanssa. Näiden muuttujien välinen korrelaatiokerroin (r) on 0,44. Tämä korrelaatiokerroin kertoo sen, että muuttujien välillä on riippuvuutta, vaikkei se ole voimakasta.

Tutkimukseni osoittaa sen, että poliisien negatiivinen suhtautuminen huumeiden käyttäjiin on seurausta negatiivisista kokemuksista huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. Korrelaatiokertoimen arvo sellaisenaan ei kerro vallitseeko muuttujien välillä kausaalinen suhde eli syy-seuraussuhde. Toisaalta mitä voimakkaampi korrelaatio on, sitä luultavimmin taustalla on kausaaliyhteys. Myös muuttujien välisellä ajallisella yhteydellä on merkitystä kausaaliyhteisyyteen. Tässä tapauksessa muuttujien välillä on ajallinen yhteys, koska syy edeltää seurausta. Lisäksi tutkimieni muuttujien välinen kausaalisuus on uskottava ja johdonmukainen. Ilmiö on selitettävissä biologisesti eikä se ole ristiriidassa tunnetun tietämyksen kanssa.

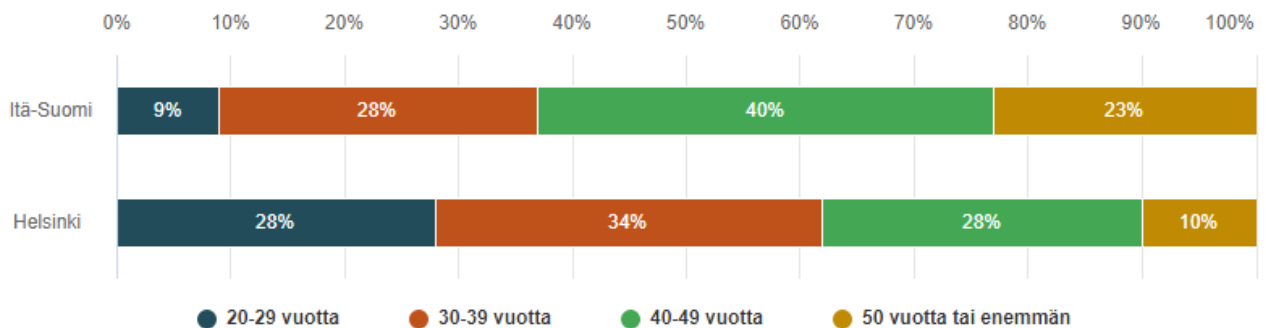
6.6 Itä-Suomen ja Helsingin vastausten vertailua

Tutkimukseni tulosten analysoinnissa selvitin, onko Itä-Suomen ja Helsingin poliisien vastausten välillä eroavaisuuksia. Alueellisesti Helsinki ja Itä-Suomi eroavat toisistaan ainakin sijaintinsa ja väkimääränsä puolesta. Uskon, että myös poliisin työnkuva näillä alueilla on erilaista. Kuitenkaan kyselyn perusteella Helsingin ja Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella työskentelevien poliisien vastaukset eivät eronneet merkittävästi toisistaan.

Alla olevassa taulukossa 7 on kuvattuna Itä-Suomen ja Helsingin vastaajien ikäjakaumaa. Helsingin poliisista kyselyyn vastanneet olivat keski-ikäisempiä kuin Itä-Suomen poliisista vastanneet. Helsingin vastaajista 62 % oli iältään 20-39 vuotiaita, kun taas Itä-Suomen vastaajista

vain 37 %. Helsingin poliisilaitoksella työskentelevistä vastaajista jopa 28 % oli iältään 20-29 vuotiaita ja Itä-Suomen vastaajista vain 9%. Itä-Suomen kohdalla vastaajien ikäjakauma painottui vanhempiin ikäluokkiin. Enemmistö Itä-Suomen vastaajista, 63 % oli iältään 40-50 vuotiaita tai sitä vanhempia. Tästä joukosta 40-49 vuotiaita oli jopa 40 % vastaajista.

Taulukko 7. Itä-Suomen ja Helsingin vastaajien ikäjakauma.

Kyselyn perusteella Helsingin vastaajien nuori ikä vaikuttaa myös siihen, että Helsingin vastaajilla oli keskimuotoisesti vähemmän virkaikää kuin Itä-Suomen vastaajilla. Helsingin vastaajista melkein puolella, 48 %:lla oli virkaikää alle 9 vuotta, kun taas Itä-Suomen vastaajista 23 %:lla. Itä-Suomen vastaajista enemmistöllä, 58 %:lla oli virkaikää 15 vuotta tai enemmän. Helsingin vastaajista vain 36 %:lla oli virkaikää yli 15 vuotta.

Helsingin ja Itä-Suomen poliisien arvomaailmat olivat lähes samankaltaiset. Molempien poliisilaitosten vastaajat kokivat luotettavuuden tärkeimmäksi arvoksi. Toiseksi tärkeimmäksi arvoksi koettiin vapaus. Kuitenkin kolmanneksi tärkein arvo jakoi poliisilaitosten välillä mielipiteitä. Helsingin vastauksissa yhteiskunnallinen järjestys koettiin kolmanneksi tärkeimmäksi arvoksi, kun taas Itä-Suomessa turvallisuuden vaaliminen. Itä-Suomen vastaajat kokivat auttavaisuuden ja tasa-arvon tärkeimpinä arvoina kuin yhteiskunnallisen järjestyksen. Helsingin vastaajille turvallisuuden vaaliminen oli taas tärkeämpää kuin auttavaisuus ja tasa-arvo.

Kyselyn perusteella Helsingin ja Itä-Suomen vastaajien lähipiirin päihderiippuvaiset jakautuivat tasaisesti. Molemmissa poliisilaitoksissa enemmistöllä ei ollut lainkaan lähipiirissään päihderiippuvaisia, Helsingin vastaajista 67 %:lla ja Itä-Suomen vastaajista 64 %:lla. Molemmissa vastaajaryhmissä 19 %:lla oli lähipiirissään 1 päihderiippuvainen. Itä-Suomen vastaajista 17 %:lla ja Helsingissä 14 %:lla oli lähipiirissään 2-5 päihderiippuvaista.

Kyselyn perusteella Helsingin ja Itä-Suomen poliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin on hyvin samankaltaista. Ristiintaulukoinnissa ei ilmennyt merkittäviä eroja tämän aihealueen kohdalla. Momen väittämän kohdalla Helsingin ja Itä-Suomen vastausten keskiarvot erosivat vain 0,1 – 0,2 yksikköä. Muutaman väittämän kohdalla keskiarvot vaihtelivat hieman enemmän. Itä-Suomen vastaajat

kokivat keskiarvollisesti ($Ka=3,3$) useammin huumeiden käyttäjät hankalina asiakkaina kuin Helsingin vastaajat ($Ka=2,7$). Lisäksi Itä-Suomessa huumeiden käyttäjiä kohtaan koettiin keskiarvollisesti ($Ka=2,9$) useammin suuttumusta kuin Helsingissä ($Ka=2,5$).

Vastauksissa ei ollut selkeitä eroja myöskään Helsingin ja Itä-Suomen poliisien kokemuksissa huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. Muutaman väittämän kohdalla vastausten keskiarvo vaihteli hieman enemmän. Helsingin vastaajat työskentelevät keskiarvollisesti ($Ka=4,5$) useammin huumeiden käyttäjien kanssa kuin Itä-Suomen vastaajat ($Ka=4,0$). Lisäksi vastausten perusteella Helsingissä huumeiden käyttäjät käyttäytyvät väkivaltaisesti tai uhkaavasti useammin kuin Itä-Suomessa.

Kyselyn perusteella Helsingin ja Itä-Suomen poliisien käsitykset huumeriippuvuudesta olivat hyvin samankaltaiset. Käsityksissä oli joitakin pieniä eroavaisuuksia, kuten se, että Itä-Suomessa ($Ka=3,8$) ajateltiin huumeriippuvuus enemmän sairautena kuin Helsingissä ($Ka=3,4$). Muutoin käsitykset eivät vaihdelleet poliisilaitosten keskuudessa.

7. OMAT JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Itä-Suomen ja Helsingin valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevien poliisien suhtautumista huumeiden käyttäjiin, käsityksiä huumeriippuvuudesta sekä kokemuksia huumeiden käyttäjien kanssa työskentelystä. Tutkimuksella halusin saada vastaukset tutkimuskysymyksiin, joita olivat;

- 1) Kuinka Itä-Suomen ja Helsingin valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevät poliisit suhtautuvat huumeiden käyttäjiin?
- 2) Millaisia kokemuksia poliisien suhtautumisen taustalla on?
- 3) Millaisia poliisien käsitykset huumeriippuvuudesta ovat?

Tutkimuksen perusteella Helsingin ja Itä-Suomen kenttäpoliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin on vaihtelevaa, pääosin kuitenkin myönteistä. Puolet poliiseista (50 %) ei koe suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan ja vain kolmasosa (30 %) kokee jossakin määrin suuttumusta tätä asiakasuntaa kohtaan. Toisaalta enemmistö poliiseista (60 %) ei kuitenkaan koe myötätuntoa huumeiden käyttäjiä kohtaan. Poliiseista vain viidesosa kokee jonkin verran myötätuntoa huumeiden käyttäjiä kohtaan. Tästä huolimatta kuitenkin suuri osa poliiseista (85 %) kokee huumeiden käyttäjien silti ansaitsevan oikeudenmukaista kohtelua.

Tutkimukseni osoitti, että Helsingin ja Itä-Suomen kenttäpoliiseista enemmistö (85 %) työskentelee huumeiden käyttäjien kanssa viikoittain tai päivittäin. Kokemukset huumeiden käyttäjien kanssa

työskentelystä ovat pääosin negatiivista. Enemmistöllä poliiseista (63 %) on lähinnä negatiivisia kokemuksia huumeiden käyttäjistä. Enemmistön mielestä konfliktitilanteita sekä huumeiden käyttäjän suusanallista uhkailua ja aggressiivista käytöstä esiintyy työtehtävillä kuukausittain. Lisäksi negatiiviset kokemukset huumeiden käyttäjistä vaikuttaa poliisien kokemaan suuttumuksetunteeseen.

Tutkimukseni perusteella voidaan todeta, että poliisit tarvitsevat lisää koulutusta päihderiippuvuudesta. Useilla poliiseilla on vääränlaisia käsityksiä huumeriippuvuuden synnystä ja sen taustalla olevista syistä. Onneksi kuitenkin enemmistö poliiseista (64 %) pitää huumeriippuvuutta sairautena, mutta vain neljäsosa ajattelee sen olevan perinnöllistä. Perinnöllisyyttä merkittävämpänä osatekijänä huumeriippuvuuden kehittymiselle nähdään moraalinen heikkous ja mielenterveysongelmat.

Aiheena poliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin oli erityisen mielenkiintoinen. Aihetta ei ole aiemmin tutkittu Suomessa, joten tutkimustulokset antavat merkittävää tietoa poliisien asenteista ja niiden taustalla olevista syistä. Yleisesti voidaan todeta poliisien suhtautumisen olevan hyvää, vaikkakin kokemukset huumeiden käyttäjistä ovat suurimman osan mielestä negatiivisia. Tämän perusteella voidaan todeta, että poliisit pääosin suhtautuvat huumeiden käyttäjiin ammattimaisesti eivätkä anna aiempien kokemusten vaikuttaa suhtautumiseensa. Tärkeää on myös huomata se, että enemmistö kokee huumeiden käyttäjien ansaitsevan oikeudenmukaista kohtelua, vaikka suhtautuminen heihin ei olisikaan aina positiivista.

Tutkimusmenetelmistä kyselytutkimus oli sopivin vaihtoehto tutkimukseeni, sillä tarkoituksena oli tutkia kaikkia Helsingin ja Itä-Suomen poliiseja. Tutkimukseen tarvittiin iso tutkimusjoukko, minkä vuoksi laadullinen haastattelututkimus ei olisi ollut toimiva tässä opinnäytetyössä. Haastatteluilla en olisi saanut riittävän suurta otosta, jolloin tutkimuksen tulokset eivät olisi antaneet riittävän kattavaa kuvaa aiheestani. Kyselylomake toimi hyvin ja se oli koottu selkeästi. Kyselylomake oli laadittu niin, että lomake oli sopivan pituinen.

Koin työni asetelman haastavana, koska siinä selvitettiin poliisien asenteita huumeiden käyttäjiin. Poliisiin kohdistuu vahva odotus siitä, että kaikkiin asiakkaisiin suhtaudutaan neutraalisti. Lisäksi koin asenteen tutkimisen haasteellisena, vaikka käsitteenä asenne on helppo ymmärtää. Asenteisiin vaikuttaa niin monet seikat, joten kysymysten laatiminen ja vastausten analysointi oli hankalaa. Uskon, että asenteiden tutkimisen haasteellisuutta lisäsi myös se, että asennekyselyt saatetaan kokea liian henkilökohtaisina. Tämän takia pyrin lähestymään aihetta neutraalimmin suhtautumisen kautta. Suhtautuminen tarkoittaa asennetta, mutta se ei kuulosta käsitteenä niin voimakkaalta.

Pohdin, että tämän tutkimuksen pohjalta voisi tehdä jatkotutkimuksia käyttämällä pohjana tätä kyseistä lomaketta. Tarkastelin tässä kyselyssä vain Helsingin ja Itä-Suomen kenttäpoliisien suhtautumista, mutta jatkotutkimuksessa perusjoukoksi voisi valita kaikki Suomen kenttäpoliisit, joista valittaisiin tutkimuksen otos. Tällainen jatkotutkimus antaisi yleistettävämmän kuvan kenttäpoliisien suhtautumisesta. Toisena hyvänä jatkotutkimuksena voisi olla tutkinnassa- ja rikostorjunnassa

työskentelevien poliisien suhtautuminen huumeiden käyttäjiin. Olisi mielenkiintoista saada tietoa siitä, että eroaako eri sektoreilla työskentelevien poliisien kokemukset ja suhtautuminen huumeiden käyttäjiin toisistaan.

Toivon, että työni hyödyttää koko poliisiorganisaatiota pohtimaan omia asenteitaan ja käytäntöjään työskennellessään huumeiden käyttäjien kanssa. Jokaisen poliisin on hyvä pohtia suhtautumistaan myös muihinkin asiakkaisiin, sillä tiedostamisen avulla pinttyneitä ennakoasenteita pystyy tarvittaessa muuttamaan. Poliisin ammatissa voi kyynistyä helposti, joten jokaisen poliisin olisi tärkeä tarkastella asenteitaan ajan kuluessa ja virkaiän karttuessa. On hyvä muistaa, että asenteet välittyvät olemuksestamme, katseestamme ja kosketuksestamme, vaikka emme sanoisi sanaakaan. Poliisin huono asenne asiakasta kohtaan voi pahimmillaan pilata osapuolten välisen kunnioituksen vuorovaikutustilanteessa, minkä seurauksena saatetaan päätyä epätoivottuihin lopputuloksiin. Poliisin hyvä asenne asiakasta kohtaan voi parhaimmillaan taas innostaa poliisin asiakkaan hakemaan itselleen apua ongelmiinsa.

Mielestäni poliisin koulutukseen voitaisiin lisätä vielä enemmän poliisin ammattietikkaan, arvoihin ja asenteisiin sekä asiakkaiden kohtaamiseen liittyvää opetusta. Koen, ettei tällaista koulutusta voi olla ikinä liikaa. Tällaisen koulutuksen avulla herätettäisiin tulevat ja nykyiset poliisit pohtimaan omia arvojaan ja asenteitaan sekä sitä, kuinka suuressa roolissa ne ovat poliisin työssä. Jokaisen poliisina toimivan tai alalle koulututtavun on tiedostettava ja sisäistettävä ne arvot ja toimintatavat, joita poliisilta odotetaan. Poliisit ovat näkyvä osa yhteiskuntaa, minkä takia heidän on tärkeä osoittaa kansalaisille oikeudenmukaisuutta ja ennakkoluulottomuutta. Ajattelen, että hyvä ja ammattimainen asenne huumeriippuvaisia kohtaan kertoo poliisin ammattimaisuudesta, arvoista ja eettisten säännösten kunnioittamisesta. Tämän lisäksi poliisien asenteilla on vaikutusta myöskin poliisin hyvän maineen ja luottamuksen ylläpitämisessä. Aiheen merkityksellisyyttä ei voi siis olla korostamatta.

LÄHTEET

- Baldi, Lisa 19.06.2019: Criminal justice professor presents reserch on police views an addiction. Pennstate News. Luettavissa: <https://berks.psu.edu/story/12386/2019/06/19/criminal-justice-profesor-presents-research-police-views-addiction> Luettu: 10.12.2020.
- Bennett, Trevor; Holloway, Katy & Farrington, David 2008: The statistical association between drug misuse and crime: A meta-analysis. Aggression and Violent Behavior.
- Eagly, Alice Hendrickson & Chaiken, Shelly 1993: The psychology of attitudes. San Diego, CA and Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Ellonen, Erkki; Kekomäki, Kalle; Raivola Petri; Taiha, Hannu & Väitalo, Tarmo 2000: Etiikka ja poliisin työ, Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 6. Helsinki. Oy Edita Ab.
- Eränkö, Tiina; Koivu Satu & Kammonen Katariina 2019: Poliisin työikäohjelma. Loppuraportti 1/2019. Poliisihallitus.
- Goldstein, Paul J 1985: The drugs/violence- A Tripartite Conceptual Framework. Journal of Drug Issues.
- Haapasalo, Jaana 2017: Kriminaalipsykologia. Ps.Kustannus.
- Haapasalo, Jaana & Hämäläinen, Tiina 1996: Childhood family problems and current psychiatric problems among young violent and property offenders. Journal of american Academy of Child and adolescent Psychciatry.
- Hakkarainen, Pekka. 1992b. Suomalainen huumeekysymys. Huumausaineiden yhteiskunnallinen paikka Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Alkoholisäätiön julkaisuja 42. Helsinki: Haka-paino Oy.
- Hallamaa Jaana; Launis Veikko; Lötjönen Salla & Sorvali Irma (toim.) 2006: Etiikkaa ihmistieteille. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Heikkilä, Antti 1995: Riippuvuus- valheiden verkko. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Heikkilä, Tarja 2014: Tilastollinen tutkimus. Edita.
- Helkama, Klaus 2015: Suomalaisten arvot – Mikä meille on oikeasti tärkeää? Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Helkama, Klaus; Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela 2020: Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki. Edita.

Huttunen, Matti 30.11.2018: Päihde- ja huumeriippuvuus. Lääkärikirja Duodecim. Luettavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00414> Luettu: 15.02.2021.

Juuti, Pauli 2016: Johtamisen kehittäminen. Jyväskylä, PS-kustannus

Koivisto, Tiina; Heinälä; Pekka; Helminen, Mika & Seppä, Kaija 2013: Päihdelääkärin asenteet potilaitaan kohtaan. Lääkärinlehti. Luettavissa: <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/paihdelaaakarien-asenteet-potilaitaan-kohtaan/> Luettu: 20.11.2020.

Kuula Arja 2011: Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino.

KvantiMOTV. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/korrelaatio/korrelaatio.html> Luettu: 15.04.2021.

Lehti, Martti 2017: Henkirikoskatsaus 2017. Katsauksia 19/2017. Helsingin yliopisto.

Mäkinen, Olli 2006: Tutkimusetiikan ABC. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Nakken, Craig 1996: The Addictive Personality: Understanding the Addictive Process and Compulsive Behavior. Minnesota.

Nokela, Matti 2020: Seireenien kutsu, Riippuvuudet ja niistä irtautuminen. Basam Books Oy.

Osborne, Stephanie 2019: Police Perceptions and attitudes of Drug Addicts. Texas Christian University.

Parker, Robert Nash & Rebhun, Linda-Anne 1995: Alcohol and Homicide: A Deadly Combination of Two American Traditions. Albany, NY:State University of New York Press.

Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja 2011: Sosiaalityön arvot ja etiikka. Ps-Kustannus. Juva.

Poliisin verkkosivut. Luettavissa: <https://poliisi.fi/eettinen-koodisto> Luettu: 10.01.2021

Poliisiammattikorkeakoulun verkkosivut. Luettavissa: <https://polamk.fi/eettinen-vala> Luettu: 10.01.2021

Puohiniemi, Martti 2006: Täsmäelämän ja uusyhteisöllisyyden aika. Vantaa: Limor kustannus.

Päihdelinkki. Luettavissa: <https://paihdelinkki.fi/sgn/tietopankki/tietoiskut/riippuvuus-yksilon-ongelmana> Luettu: 1.12.2020.

Ranta, Svetlana 2014: Ennakkoluulot, ennakoasenteet. Mosaiikki Etelä-Karjala. Luettavissa: http://mosaiikki.info/karjala_fi.php?id=2014_12_ennakkoluulot Luettu: 12.02.2021

Rönkä, Sanna & Markkula, Jaana 2020: HuuMETILANNE Suomessa 2020. PunaMusta Oy.

Schwartz, Shalom H 2007: Basic Human Values: Theory, methods and application. Hebrew University of Jerusalem.

Schwartz, Shalom H.; Cieciuch, Jan; Vecchione, Michele; Davidov, Eldad; Fischer, Ronald; Beierlein, Constanze; Ramos, Alic; Verkasalo, Markku; Lönnqvist, Jan-Erik; Demirutku, Kursad; Dirilen-Gumus, Ozlem & Konty, Mark 2012: Refining the theory of basic individual values. Journal of Personality and Social Psychology,

Seppä, Kaija; Aalto, Mauri; Alho, Hannu & Kiianmaa, Kalervo 2012: Huume- ja lääkeriippuvuudet. Duodecim.

SurveyMonkey. Luettavissa: <https://fi.surveymonkey.com/mp/multiple-choice-questions-everything-you-need-to-know/> Luettu: 1.12.2020.

Tammi, Tuukka & Raento, Pauliina (toim.)2013: Addiktioyhteiskunta. Riippuvuus aikamme ilmiönä. Gaudeamus.

THL: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020: Päihdetilastollinen vuosikirja 2019- Alkoholi ja huumeet. PunaMusta Oy. Vantaa

THL: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 11.10.2019. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/paihderiippuvuus> Luettu: 11.10.2020.

Tieteentermipankki. Luettavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:asenne> Luettu: 12.10.2020.

Tilastokeskus 14.5.2020: Rikos ja pakkokeinotilasto. Viranomaisen tietoon tullut rikollisuus 2019. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/rpk/2019/13/rpk_2019_13_2020-05-14_fi.pdf Luettu: 28.12.2020.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012.

Valli, Raine 2018: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS-kustannus.

Vilka, Hanna 2007: Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Ylikangas, Mikko 2009. Unileipää, kuolonvettä, spiidiä. Huumeet Suomessa 1800-1950. Atena.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje kyselylomakkeelle

Liite 2. Webropol-kyselylomake

LIITE 1. SAATEKIRJE KYSELYLOMAKKEELLE

Hyvä kollegani. Tiedän, että olet kyllästynyt kyselyihin, joita satelee joka puolelta sähköpostiisi. Toivon kuitenkin, että voisit käyttää **maksimissaan 3-4 minuuttia** ajastasi kyselyyni vastaamiseen.

Kyselyyni pääset suoraan seuraavan linkin kautta: <https://link.webropol-surveys.com/S/76EAF269B9FA949B>. Linkki aukeaa TuveEdge- selaimessa. Kyselyyn ei tarvitse erillistä käyttäjätunnusta tai salasanaa. Kyselyyn vastaaminen on anonyymia.

Kyselyssäni tutkin Itä-Suomen ja Helsingin poliisilaitosten valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevien poliisien kokemuksia huumeiden käyttäjistä sekä suhtautumista heihin. Kysely liittyy poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyöhöni.

Toteutan opinnäytetyöhöni liittyen sähköisen kyselytutkimuksen Webropolilla. Tutkimustani varten olen laatinut kyselylomakkeen, joka on tarkoitettu Helsingin ja Itä-Suomen poliisilaitosten valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskenteleville poliiseille.

Minulle on tutkimuksen tekijänä myönnetty Poliisiammattikorkeakoululta tutkimuslupa kyselyn suorittamiseksi. Kysely on täysin anonyymi enkä kerää siinä henkilötietojasi. Käsittelen kaikkia saamiini vastauksia erityisen huolellisesti. Rapotoin tulokset siten, että yksittäistä vastaajaa ei pystytä tunnistamaan.

Toivoisin, että vastaisit kyselyyni 15.4.2021 mennessä. Jokaisen vastaus on tärkeä, jotta tutkimuksessani saadaan mahdollisimman kattavaa tietoa.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin: Niina Rantala, nuorempi konstaapeli

LIITE 2. WEBROPOL-KYSELYLOMAKE

VHT-poliisien kokemukset ja suhtautuminen huumeiden käyttäjiin.

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn. Alla muutamia ohjeita kyselyn täyttämiseen:

- Kyselyyn vastaaminen vie aikaa max 3-4 minuuttia.
- Kyselyyn vastataan anonyymisti.
- Kyselyyn voi vastata vain kerran.
- Jokainen kysymys tulee lukea huolellisesti ja valita aina omaa mielipidettään lähimpänä oleva vastaus.
- Huomaa, että lomakkeen yksi kysymys on monivalintainen, muutoin valitaan vain yksi vaihtoehto.
- Jokaiseen kysymykseen tulee vastata, koska kaikki kysymykset ovat pakollisia.
- Vastaajalta toivotaan rehellisyyttä.

Kiitos jo etukäteen kyselyyn vastaamisesta!

TAUSTATIETONI

1. Sukupuoleni *

- Mies
- Nainen
- Muu

2. Ikäni *

- 20-29 vuotta
- 30-39 vuotta
- 40-49 vuotta

50 vuotta tai enemmän

3. Työvuoteni poliisissa *

- Alle 5 vuotta
- 5-9 vuotta
- 10-14 vuotta
- 15-19 vuotta
- 20-24 vuotta
- 25-29 vuotta
- 30-34 vuotta
- 35-39 vuotta
- 40 vuotta tai enemmän

4. Työpaikkani *

- Helsingin poliisilaitos
- Itä-Suomen poliisilaitos
- muu

5. Valitse seuraavista vaihtoehtoista itsellesi kolme tärkeintä arvoa. *

☐ Vapaus	☐ Utelaisuus	☐ Jännityksen etsiminen
☐ Uuden etsiminen	☐ Mielihyvä ja nautinto	☐ Itseni hemmottelu
☐ Valta	☐ Arvovalta	☐ Menestys
☐ Kunnianhimo	☐ Turvallisuuden vaaliminen	☐ Yhteiskunnallinen järjestys
☐ Perinteiden vaaliminen	☐ Nöyryys	☐ Mukautuminen normeihin

☐ Itsekuri	☐ Auttavaisuus	☐ Luotettavuus
☐ Tasa-arvo	☐ Maailmanrauha	☐ Luovuus
☐ Haasteiden etsiminen	☐ Vaikutusvalta	☐ Varakkuus

6. Lähipiirissäni (sukulainen, puoliso, ystävä) on päihderippuvaisia. *

- Ei lainkaan
- 1 henkilö
- 2-5 henkilöä
- 6-9 henkilöä
- 10 henkilöä tai enemmän

KOKEMUKSENI HUUMEIDEN KÄYTTÄJIEN KANSSA TYÖSKENTELYSTÄ.

7. Miten paljon samaa tai eri mieltä olet seuraavien väittämien kanssa? *

Valitse jokaisessa kohdassa mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
1. Koen työni mielekkäänä. *	☐	☐	☐	☐	☐
2. Koen huumeiden käyttäjät hankalina asiakkaina. *	☐	☐	☐	☐	☐
3. Koen suuttumusta huumeiden käyttäjiä kohtaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
4. Koen myötätuntoa huumeiden käyttäjiä kohtaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
5. Huumeiden käyttäjät tekevät suurimman osan rikoksista. *	☐	☐	☐	☐	☐
6. Huumeiden käyttäjät tarvitsevat hoitoonohjausta. *	☐	☐	☐	☐	☐

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
7. Koen huumeiden käyttäjät epäsiisteinä. *	☐	☐	☐	☐	☐
8. Kokemukseni huumeiden käyttäjistä ovat lähinnä negatiivisia. *	☐	☐	☐	☐	☐
9. Huumeiden käyttäjät ansaitsevat oikeudenmukaista kohtelua. *	☐	☐	☐	☐	☐

8. Miten usein tai harvoin seuraavat väittämät ovat tapahtuneet työtehtäviesi aikana?

Valitse jokaisessa kohdassa mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto. *

	En koskaan	Harvoin (kuukausittain)	Joskus (kerran parissa viikossa)	Usein (viikoittain)	Jatkuvasti (päivittäin)
10. Työskentelen huumeiden käyttäjien kanssa. *	☐	☐	☐	☐	☐
11. Olen joutunut konfliktitilanteisiin huumeiden käyttäjien kanssa. *	☐	☐	☐	☐	☐
12. Olen ollut saman huumeiden käyttäjän kanssa tekemisissä useammin kuin kerran. *	☐	☐	☐	☐	☐
13. Huumeiden käyttäjä on uhkailut minua tai partiokaveriani suusanallisesti väkivalloilla. *	☐	☐	☐	☐	☐
14. Huumeiden käyttäjä on käyttäytynyt aggressiivisesti minua tai partiokaveriani kohtaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
15. Huumeiden käyttäjä on kohdistanut minuun tai partiokaverini väkivaltaa. *	☐	☐	☐	☐	☐
16. Huumeiden käyttäjä on aiheuttanut vaaratilanteita. *	☐	☐	☐	☐	☐
17. Olen joutunut kohdistamaan voimakeinoja huumeiden käyttäjään. *	☐	☐	☐	☐	☐
18. Olen kertonut huumeiden käyttäjälle huumeriippuvuuden hoidosta. *	☐	☐	☐	☐	☐

AJATUKSENI HUUMERIIPPUUUDESTA

9. Miten paljon samaa tai eri mieltä olet seuraavien väittämien kanssa huumeriippuvuudesta?

Valitse jokaisessa kohdassa mielipidettäsi lähinnä oleva vaihtoehto. *

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
19. Huumeriippuvuus on oma valinta *	☐	☐	☐	☐	☐
20. Huumeriippuvuus on perinnöllistä *	☐	☐	☐	☐	☐
21. Huumeriippuvuus johtuu traumaista *	☐	☐	☐	☐	☐
22. Huumeriippuvainen kärsii mielenterveysongelmista *	☐	☐	☐	☐	☐
23. Huumeriippuvuus on sairaus. *	☐	☐	☐	☐	☐
24. Huumeriippuvuus johtuu lapsuuden kasvatuksesta *	☐	☐	☐	☐	☐
25. Huumeriippuvuus johtuu moraalisesta heikkoudesta *	☐	☐	☐	☐	☐
26. Haluaisin enemmän tietoa huumeriippuvuudesta *	☐	☐	☐	☐	☐